

ŽÁBY.

KOMOEDIE ARISTOPHANOVA.

Přeložil
VÁCLAV NEBESKÝ.

(SPISŮ MUSEJNÍCH ČÍSLO CII.)

V PRAZE 1870.

NÁKLADEM MUSEA KRÁLOVSTVÍ ČESKÉHO.

V kommissi Fr. Řivnáče

ŽÁBY.

K O M O E D I E A R I S T O P H A N O V A .

PŘELOŽIL

VÁCLAV NEBESKÝ.

(SPISŮ MUSEJNÍCH ČÍSLO CII.)

V PRAZE 1870.

NÁKLADEM MUSEA KRÁLOVSTVÍ ČESKÉHO.

V kommissi Fr.Řevnáče

Tisk Jarosl. Pospíšila.

O S O B Y :

Dionysos, bůh.

Xanthias, jeho otrok.

Herakles.

Oluton.

Aischylos.

Eyripides.

Charon.

Aiakos.

Děvečka Persephonina.

Dvě hospodské.

Umrlý.

Chor žab.

Chor zasvěcenců.

Baba, pacholci a jiné osoby nemluvící.

M í s t o d ě j e : Cesta k domu Heraklovu, pak na cestě do podsvětí a v podsvětí samém.

P r v n í v ý s t u p.

První oddíl. P r v n í v ý s t u p.

Dionysos a Silenos, co otrok pod jmenem Xanthias.

(Dionysos oděn jest v ženskou dlouhou sukni barvy šafranové a kráčí na kothurnu, střevíci to divadelním s vysokými kramflíky. Přes to má přehozenou lví kůži na rameni nese kyj, jako Herakles. Za ním jede na oslu Silenos za otroka oblečen a nese velký vak cestovní.

Ubírají se k obydlí Heraklovu.)

Xanthias.

Mám, pane, něco obvyklého prohodit,
Což obecnstvu k smíchu bývá po každé?

Dionysos.

I pro mne, co se líbí, kromě: „*Tlačí to!*“
Jen toho chraň se, toho mám již dosyta.

Xanthias.

5 Snad jiný panský žertík?

Dionysos.

Kromě: „*Mačká to!*“

Xanthias.

Cos naskrz komického tedy?

Dionysos.

Pro Diva,
tož s chutí; jednu věc jen neříkej.

Xanthias.

A co?

Dionysos.

Bys shodil vak a řekl, že bys kakat chtěl.

Xanthias.

To také ne: že, mám-li déle nést tu tíž,
10 a nikdo mi ji nesundá, se uprdnu.

Dionysos.

Jen to ne, prosím tě, sic se ti sebliju.

Xanthias.

A k čemu mám se nosit s tíží takovou,
když dělat nesmím, co dělají pokaždé
jak Phrynichos, tak Lykis i Ameipsias,
15 když někdo v komoedii nese břemeno.

Dionysos.

To nedělej, neb mám-li sedět v divadle
a vidět takovéto žerty prožluklé,
tož víc, než o rok starší z něho vycházím.

Xanthias.

Ó krku, třikrát přeneš'astný krku můj!
20 tak tě to mačká, a ty nesmíš pustit vtip.

Dionysos.

A není přepych to a pouhé mazlení,
když to já, Dionysos, já syn – Soudečkův
se pěšky pachtím sám a toho nechám jet,
aby se nehmoždil a břímě nenesl?

Xanthias.

25 Což nenesu?

Dionysos.

Jak neseš, když jsi jízdecký.

Xanthias.

A přece nesu.

Dionysos.

Kterak pak?

Xanthias.

I těžce dost.

Dionysos.

Což břemeno, jež neseš, osel nese?

Xanthias.

To ne, co já tu mám a nesu, při sám Zeys!

Dionysos.

Což neseš, když jsi od jiného nesen sám?

Xanthias.

30 To nevím, ale mačká mně to rameno.

Dionysos.

Nuž tedy, když ti osel není platen nic,
tož vezmi si ho na záda a nes ho sám.

Xanthias.

Já ubožátko! Kdybych jenom na moři
byl válčil, hodně bych tě plačkům naučil.

Dionysos.

35 Slez dolů, darebáku! již jsem dorazil
tu k těmto vratům, kdežto nejdřív zastavit se musím.

(Tluče na vrata.)

Hochu, jářku, hochu, hošíčku

(Xanthias slezl s osla, ale vaku nesložil.)

D r u h ý v ý s t u p.

Předešlí a Herakles.

Herakles.

Kdo tloukl na vrata? Ký centaur divoký sem vrazil?

(Zahlídne Dionysa, jenž byl bázlivě ustoupil.)

Kdo to? Pověz, co to znamená?

Dionysos (Ke Xanthiovi)

40 Synáčku!

Xanthias.

Co se líbí?

Dionysos.

Viděl jsi?

Xanthias.

A co?

Dionysos.

Ten jeho strach.

Xanthias.

Ba; snad, že jsi se pominul.

Herakles.

I u všech! již se smíchy zdržet nemohu,
ač hryžu pysky, musím se dát do smíchu.

Dionysos.

(myslí, že se ho Herakles bojí).

Můj holečku! pojď ven, jdu k tobě s potřebou.

Herakles.

45 Již nejsem déle s to, abych smích svůj udusil,
když na šafrání sukni vidím kůži lví.
Co je to? kterak sešel kyj se s kothurnem?
Kde jsi se toulal?

Dionysos.

Kleisthena stekl jsem.

Herakles.

A válčil's na moři?

Dionysos.

Tož. Lodi nepřátel
50 jsme potopili dvanácte neb třinácte.

Herakles.

Vy dva?

Dionysos.

Nu, Pan Bůh ví!

Xanthias (stranou).

A v tom jsem procítl.

Dionysos.

A když jsem takto Andromedu na lodi
si četl pro sebe, tu touha najednou
mým srdcem zatřásla; jak myslíš veliká?

Herakles.

55 Jak velká touha?

Dionysos.

As jak Molon maličká.

Herakles.

To po dívce?

Dionysos.

Ó ne.

Herakles.

Po chlapci?

Dionysos.

Nikoliv.

Herakles.

Snad po muži?

Dionysos.

Ha!

Herakles.

To jsi s Kleisthenem měl?

Dionysos.

Nech žertů, bratříčku! Mám strastí takto dost,
„když taková srdce mučí toužebnost“.

Herakles.

60 A jaká, bratříčku?

Dionysos.

Tot' nelze vyslovit.
Než, ano, podobenstvím ti to napovím.
I nezatoužil's někdy náhle po kaši?

Herakles.

Po kaši? Hrome! tisíckrát v mém životě.

Dionysos.

Je ti to jasné, neb *„mám jinou věsti řeč“.*

Herakles.

60 Jen zůstaň při kaši, té dobře rozumím.

Dionysos.

A touha taková mne nyní užírá
Po Eyripidovi.

Herakles.

Vždyť je už nebožtík.

Dionysos.

A nikdo mi to nevymluví na světě,
bych pro něj nešel.

Herakles.

To snad dolů do Hadu?

Dionysos.

70 Zeus ví, a kdyby něco bylo ještě hloub.

Herakles.

A proč?

Dionysos.

Mám třeba šikovného básníka,
„neb těch již není, a kdož jsou, to bídáci“.

Herakles.

Což Jophon nežije?

Dionysos.

Toť ještě jediné,
co zbylo onakého, jestli tomu tak,
75   neb posud nevím s jistotou, jek věc se má.

Herakles.

Proč Sophokla, jenž lepší než Eyripides,
si nevezmeš, když někoho tam musíš vzít.

Dionysos.

Ne – dříve Jophonta chci nechat samého
a zkusit, co by bez Sophokla dovedl.
80   A Eyripides, jakový jest filuta,
by hned se pokusil s ní, prchnout zároveň.
A Sophokles byl dobrák zde, jest dobrák tam.

Herakles.

Což Agathon?

Dionysos.

Již opustiv mne odešel,
oželen přátely, ten básník spůsobný.

Herakles.

85   Kam šel, to ubožátko?

Dionysos.

K hodům blažených.

Herakles.

Což Xenokles?

Dionysos.

I pro mne, ať ho vezme d'as.

Herakles.

A Pythangelos?

Xanthias.

O mně pořád žádná řeč,
kdež přec tak tuze otlačena záda mám.

Herakles.

A což pak tedy nemáš jiná chlapiska,
90 jež traogedií na tisíce zdělají,
a o hon žvavější než Eyripides sám.

Dionysos.

95 Toť pouhé paběrky, jen sami mluvkové,
„*Vlašťovek koncertiště*“ – prznitelé Mus,
již celí pryč jsou, když se chor jim povolí,
by jednou traogedii mohli počurat.
Však plodistvého básníka bys nadarmo
Teď hledal, jenž by řádnou řeč ti zahlesnul.

Herakles.

Jak plodistvý?

Dionysos.

Tak plodistvý, by k takové
to hrdé výši hlasu svého povznesl:
100 *Ó noho času!* – „*aethře, Divův domove!*“
Neb: „*Srdce vzpírá posvátné se přísaze
a ústa křivě přísáhají srdci vzdor.*“

Herakles.

A to se tobě líbí?

Dionysos.

Víc než k zbláznění.

Herakles.

Toť jsou přec pouhé šašky, jak sám nahlížíš.

Dionysos.

105 „*V mé duši nebytuj!*“ neb máš svůj vlastní dům.

Herakles.

Nu, zkrátka, mně se to zdá býti prabídné.

Dionysos.

Uč ty mne hodovat.

Xanthias.

A o mně žádná řeč!

Dionysos.

Než proč jsem vlastně, kostym ten vzav na sebe,
v tvé podobě sem přišel, - bys mi jmenoval

110 své známé, kdy bych právě jich měl potřebí,
jichž sám jsi užil, když jsi pro Cerbera šel.
Pak přístavy mi pověz, krámy pekařské,
hampejsy, krčmy, studánky a silnice,
115 pak města, stezky, hospody a noclehy,
kde nejmíň štenic.

Xanthias.

O mně pořád žádná řeč.

Herakles.

Ty chudáku! i ty se tam chceš odvážit?

Dionysos.

To nechme být; jen ty mně cesty vyjmenuj,
jak bychom nejrychleji přišli do Hadu; -
ne horkou však a též ne příliš studenou.

Herakles.

120 Nuž, jakou pak ti jmenovat mám nejdříve?
Což? Jedna se stoličky jde a s provazu,
chceš-li se oběsit.

Dionysos.

Mlč, ta by škrtila!

Herakles.

Pak jedna rovná, utlučená drobounce, -
ta hmoždířem.

Dionysos.

I to snad myslíš rozpuku?

Herakles.

125 Ba, ovšem.

Dionysos.

Ta je studená a zimavá,
a hnedky jako led ti zmrznou holeně.

Herakles.

Mám rychlou jmenovat, jež hodně s vrchu jde?

Dionysos.

Pro Diva, ano, víš, že špatný chodec jsem.

Herakles.

Tož vydrápej se na Kerameikos.

Dionysos.

A pak?

Herakles.

130 Pak vylez na nejvyšší věž.

Dionysos.

Co počnu tam?

Herakles.

Nuž na dostihy s pochodněmi dívej se,
a až pak obecnstvo: „Spust’te!“ zavolá,
sám sebe také spust’.

Dionysos.

A kam?

Herakles.

Nuž se věže.

Dionysos.

I toť bych přišel o dvě porce mozečku;
135 tou cestou nechci kráčet.

Herakles.

A jakou pak?

Dionysos.

Tou, kudy ty jsi šel.

Herakles.

Tot’ plavba daleká; -
Neb k jezeru hned přijdeš velevelkému
A bezednému.

Dionysos.

Jak se přes něj dostanu?

Herakles.

Na loďce takovéto (ukazuje prstem) plavec staříčkový
140 tě převezí a dáš mu mzdy dva oboly.

Dionysos.

Uj!
Jak mnoho všudy zmohou ty dva oboly!
Jak ty tam přišly?

Herakles

Theseys je tam zavedl.
Pak zmijí uhlídáš a potvor tisíce,
až hrůza děsných.

Dionysos.

Nestraš mne a nelekej!
145 Mne nezvrátíš.

Herakles.

Pak bahno ohromné
a víry lejna lidského, v němž valí se,
kdož hostu někdy učinili bezpraví,
neb chlapci, zprznivše ho, peněz nedali;
kdož matku zprali, aneb otce do tváře
150 kdy tloukli, křivou odpřisáhli přísahu,
neb z Morsima kdy veršík ňáký vypsali.

Dionysos.

I u všech všudy! To by mělo ještě být,
kdo z Kinesia naučil se pyrrhiše.

Herakles.

A potom líbý fléten dech tě ovane,
155 i světlo uzříš překrásné, jak tady to,
a háje myrtové a sbory blaženců,
jak žen tak mužů, k tomu tleskot veliký.

Dionysos.

A kdož pak jsou to?

Herakles.

Zasvěcenců sborové.

Xanthias.

A já, Bůh ví, jsem oslem při tomto procesí.
160 Však už se déle neponesu s vakem tím.
(Shodí vak.)

Herakles.

Ti všecinko ti řeknou, čeho potřebí,
neb přebývají nejblíž právě u cesty,
jež tudy vede k samým branám Plutovým.
A nyní, bratře, na zdar!

Dionysos.

Na zdar, bratříčku!
165 Buď hezky zdrav!
(Herakles odejde do vrat.)

Třetí výstup.

Dionysos a Xanthias.

Dionysos.

Ty, hochu, nalož zas svůj vak!

Xanthias.

Než jsem ho skoro složil?

Dionysos.

Z čerstva, a to hned!

Xanthias.

Ne, prosím, ne tak, najmi raděj někoho
si ze zemřelých, jenžto se tam ubírá.

Dionysos.

A nepotkám-li ho?

Xanthias.

Pak já jdu.

Dionysos.

Dobře tak. –

170 A tady právě vynášejí mrtvého.

Čtvrtý výstup.

Předešlí a umrlý, jehož na marách nesou.

Dionysos.

Hej, on tam, já řku, nebožtíku, neslyšíš?
chceš, človíčku, mi váček nésti do Hadu?

Umrlý.

(zdvihne se na marách).

Jak velký?

Dionysos.

Ten tu.

Umrlý.

Dáš dvě drachny od cesty?

Dionysos.

Ne, Zeys ví, míň bych dal.

Umrlý (k nosičům).

Jen jděte cestou svou.

Dionysos.

175 Ty bloudku! Počkej přece, snad se smluvíme.

Umrlý.

Když nechceš dát dvě drachny, ani nemluvme.

Dionysos.

Vem devět obolů!

Umrlý.

To raděj obživnu.

(Odnese umrlého).

Xanthias.

Ten proklatec, jak hrdá! Mám mu jednu dát?

Ted' půjdu sám.

Dionysos.

Ty duše dobrá, šlechtná!

180 Tož jděme tedy k loďce.

P á t ý v ý s t u p .

Předešlí. Charon, jenž pod proscením na loďce se objeví.

Charon.

Oop! přistavte!

Xanthias.

Co jest to?

Dionysos.

Na mou věru, toť to jezero,
o němž nám povídal; a loďku vidím též.

Xanthias.

I při sám Poseidon! A toť je Charon sám!

Dionysos (bázlivě).

Charone! na zdar, na zdar, Charone!

Charon.

(mrzutě, ani pozdravení Dionysova si nevšímaje).

185 Kdo ze strastí a trampot k odpočinku chce,
kdo v nivě Lethské, v zemi vajec kočičích,
kdo k Cerberanům, na kolo neb Tainaros?

Dionysos.

Já.

Charon.

Tedy rychle vstup!

Dionysos.

Kde míváš přistavit?
což v skutku Na kole?

Charon.

Zeys ví, že ty to jsi;
190 vstup tedy!

Dionysos.

Hochu, sem pojď!

Charon.

Raba nevozím,
leč na moři že válčil, když šlo o hrdla.

Xanthias.

Můj Bože! vždyť jsem tenkrát stonal na oči.

Charon.

Tož tedy jezero to kolem oběhni.

Xanthias.

A kde mám čekat?

Charon.

U té skály horoucí,
195 tam na lavici.

Dionysos.

Rozumíš?

Xanthias.

Ba rozumím.

Ach! co jsem to dnes potkal, když jsem z domu šel?

(Běží okolo orchestry k thymeli a čeká zde).

Charon (k Dionysovi).

Sem sedni k veslu! – Kdo chce s sebou, pospěš si!

(Dyonisos sedí u vesla, jak by spal.)

Co tady děláš?

Dionysos.

Co bych dělal jiného

než seděl u vesla, jak jsi mi poručil.

Charon.

200 A sedneš-li pak sem, ty břicháči?

Dionysos.

(sedne si pohodlně k veslu).

No už.

Charon.

A hneš-li rukou přec a napřáhneš.

Dionysos.

(dělá pohyby oplzlé).

No už.

Charon.

Nech toho šaškování! raděj opři se
a chutě vesluj.

Dionysos.

Kterak pak to dovedu,

já neznalec, nesalaminský, nemořský

205 a veslovat.

Charon.

I snadno; a zpěv uslyšíš

překrásný, až se jenom napřáhneš.

Dionysos.

Čí zpěv?

Charon.

Žab – labutí, až zázračný.

Dionysos.

Dej znamení.

Charon.

Oop, op, oop, op!

Š e s t ý v ý s t u p.

Předešlí. Chor žab neviditelný.

Chor žab.

- Brekekekex, koax, koax,
210 brekekekex, koax, koax!
Zdrojů dítká jezerní!
zpěvů hlahol souzvučný
zahlesněm, - líbeznou naši písničku,
koax, koax!
215 kterouž my Nysejskému
Dionysu Divovci
z bahna pějem s jasotem,
když opojeným průvodem
slavě chytry posvátné
lidu zástup k našim chrámům putuje.
220 Brekekekex, koax, koax!

Dionysos.

Mne ale hačadlo začíná
už bolet, ó koax, koax!

Chor žab.

Brekekekex, koax, koax!

Dionysos.

Vy ovšem na to nedbáte.

Chor žab.

- 225 Brekekekex, koax, koax!

Dionysos.

I jděte k d'asu s tím koax,
nic nejste nežli jen koax.

Chor žab.

- A to právem, všetečko!
Neb nás milují lyry-umělé Musy,
230 a Pan rohonohý,
na zvučné jenž trestí hrá;
milci též jsme Apollona varytáře,
rakos na kobylky k lyře
v bahně jemu pěstujete.
235 Brekekex, koax, koax!

Dionysos.

Já jsem už dostal puchýře
A dávno se mi potí řít';

a jak se shýbnu, zabručí:
Brekekekex, koax, koax!
240 Plémě zpěvu milovné
přestaň už!

Chor žab.

Ještě hlučněj
zapějeme, nežli kdy jsme
za dnů blahoslunečných
mezi šachorem a sítím
skákaly se blažíce
245 zpěvem písni plavbohravých,
neb Divova deště znikše
v hloubi vodní chorovod
pestrým hlasem zazvučily
při bublotu blabuní.
250 Brekekekex, koax, koax!

Dionysos.

Chuť vám k tomu odejmu.

Chor žab.

Toť by se nám hrozně vedlo.

Dionysos.

A mně ještě hrozněji,
255 puknu-li tím veslováním.

Chor žab.

Brekekekex, koax, koax!

Dionysos (bije po nich).

Co mi do vás, vem vás d'as!

Chor žab.

Ano budem hulákati,
tolik, co jen hrdlo stačí,
260 vřeštit budem celý den.
Brekekekex, koax, koax.

Dionysos.

Tím na mně nevyhrajete.

Chor žab.

A na nás ty též nikterak.

Dionysos.

265 Vy ale na mně ještě míň,
nebo budu hulákati,
potřeba-li, celý den,
až vás všechny s vaším koax přemohu.
Brekekekex, koax, koax!
(Chor žab mlčí.)
Přec učinil jsem konec koax vašemu.
(Lodka přirazila.)

Charon.

Hej! zadrž, zadrž! veslem přistrč ku břehu!
270 Dej převozné a vystup.

Dionysos.

Zde dva oboly.

S e d m ý v ý s t u p .

Dionysos a Xanthias.

Dionysos (bázlivě).

Hej, Xanthie, kde's Xanthie, nu Xanthie!

Xanthias.

Juchu!

Dionysos.

Pojď sem, jen sem.

Xanthias (zahlídne Dionysa).

I, pane, pozdrav Bůh!

Dionysos.

Co je to tady?

Xanthias.

Bahniště a čírá tma.

Dionysos.

275 A viděl jsi snad také otcevraky zde
a krivopřísežníky, o nichž povídal?

Xanthias.

Ty ne?

Dionysos (ukazuje na obecenstvo).

I na mou věru, posud vidím je. –
Než co teď počnem?

Xanthias.

Nejlíp, abychom šli dál,
nebo zde to místo, kde ty divé šelmy jsou,
jak on nám povídal.

Dionysos.

I ať ho vezme d'as!

280 Ten toho nažvástal, jen abych dostal strach;
je na mne žárliv, neb ví, jak jsem bojovný.
„*Vždyť není nic tak smělého, jak Herakles.*“
Teď bych si přál se tady s něčím setkati
a míti boj, jenž za tu cestu sem by stál.

Xanthias.

285 Zeys ví! já tady slyším šumot nějaký.

Dionysos.

A kde pak, kde?

Xanthias.

Tu zádu kdes.

Dionysos.

Jdi zádu teď.

Xanthias.

Ne, je to někde napřed.

Dionysos.

Nu, jdi napřed teď.

Xanthias.

Ať Zeys mne trestá, šelmu vidím ohromnou.

Dionysos.

Jak vypadá?

Xanthias.

Ó hrozně! Pořád jinakče:

290 teď jako vůl, jak soumar, teď jak panička,
ta nejkrásnější.

Dionysos.

Kde jest? Hned se do ní dám.

Xanthias.

Už zase ne jako panička, teď jako pes.

Dionysos.

To je ta Empusa!

Xanthias.

Vždyť celý obličej
jí ohněm plápolá.

Dionysos.

Má nohu kovovou?

Xanthias.

295 Poseidon ví! a druhou z hnoje oslího.
Věř upřímně.

Dionysos.

Ó kam se schovám?

Xanthias.

A kam já?
(Rozutekou se.)

Dionysos.

(k svému knězi, jenž v první řadě sedadel na čestném místě sedí).
Můj kněže! zachraň mne, pak budem spolu pít.

Xanthias.

Je po nás, reku Herakle!

Dionysos.

I nevolej!
Jen prosím, člověče, to jméno nevyslov!

Xanthias.

300 Tož tedy: Dionyse!

Dionysos.

I toť ještě hůř.
Jdi raděj cestou svou.

Xanthias.

Sem, milý pane, sem!

Dionysos.

Co jest?

Xanthias.

Buď bez strachu, vše dobře spraveno,
a můžem směle s Hegelochem zavolat:
„Z vln rozbouřených vzešel nám zas pohodný.“

305 Pryč už je Empusa.

Dionysos.

Ó přísahej!

Xanthias.

Zeys ví!

Dionysos.

A zaklej se.

Xanthias.

Nu, Zeys ví!

Dionysos.

Přísahej!

Xanthias.

Zeys ví.

Dionysos.

Achich! jak jsem to zbledl při tom pohledu.

(ukazuje na svého kněze.)

A ten zas strachem jako oheň zčervenal.

Achich! „a odkud strast ta na mne dolehla?

310 a koho z bohů vinit mám z mé záhuby?“

Snad „nohu času“ aneb „aether, Divův dům“?

Xanthias.

Slyš, pane!

Dionysos.

Co je zas?

Xanthias.

Což neslyšíš?

Dionysos.

A co?

Xanthias.

Dech fléten.

Dionysos.

Zajisté, a také pochodní
kýs vanot ke mně věje mystický.
315 Než skrčme se a poslouchejme tichounce.

O s m ý v ý s t u p.

Předešlí. Chor zasvěcenců.

Chor zasvěcenců.

(za scénou).

Jakche, ó Jakche!
Jakche, ó Jakche!

Xanthias.

Tot' jistě, pane, jest to; zasvěcenců sbor
se tam kdes veselí, o němž nám povídal,
320 neb „*Jakche!*“ prozpěvuji jak Diagoras.

Dionysos.

Mně též se takto zdá, než bud' me tichoucí.

Chor zasvěcenců

(kráčí do orchestry).

Jakche mnohoslavený,
v sídlech těchto trůnicí,
Jakche, ó Jakche!
Zavítej
s chorovodem na ty luhy
ku posvátným thiasotům,
otřásaje mnohoplodým,
bujně na skrání se stkvoucím
330 věncem myrtovým.
Smělou nohou zakřepčiž
při veselé, při jaré,
milohravé slavnosti,
mnohým vděkem zdobené, -
335 křepčiž při velebném, svatém
Mystů blahých chorovodu.

Xanthias.

Ó svatá, velebená dcero Demetry,
jak sladce mi ta vepřovina zavání!

Dionysos.

Sed' tiše, jestli kousek drobu dostaneš.

Chor zasvěcenců.

- 340 Rozniť, máchaje v rukou, plamenné pochodně,
Jakche, ó Jakche!
svátku nočního hvězdo světlonosná.
Plamenem se luhy září,
345 křepčí kolena i starců;
svízele a věku břímě
blaze setřásli,
i svá léta šedivá
při posvátné oslavě.
350 Nuže pochodní svítě
kráčeť v čele a na luh květnatý,
blaženče, junů chor zaveď.

Náčelník choru.

- V svatém mlčení každý trvej a odstup od našich chorů,
355 kdo jest neznalý řečí těchto a nemá čistoty srdce,
neb kdo orgie nezřel spanilých Mus a netančil při nich,
komu bakchické nedal svěcení býkožravý Kratinos,
kdo se z darebných žertů těší, jež smíchy v nečas si tropí,
neb kdo netiší svou divou vzpouru a není k občanům mírný,
360 nýbrž dráždí a v plamen dmychá, jen zisku vlastního chtivý,
neb když bouří jest obec zmítána, dary běře co vládce,
kdo tvrž anebo lodí zradil a proti zákazu zboží
vozil z Aiginy, druhý Thórykión, ten proklatý berní,
kterýž dopravil kůže, plátno a smůlu do Epidauru,
365 neb kdo peníze vrahům k výpravě loďstva vydati radil,
neb kdo Hekatin obraz pokakal, pje kyklické chory,
nebo kdo mstivě co řečník básníkům něco uhryzl od mzdy,
že o vlastenském svátku Bakchově si ho dobrali v kuse:
jim všem zvěstuji slavně, zvěstuji opět, potřetí pravím,
370 aby mystický chor náš minuli; vy pak začněte zpěv a
celonoční svou slavnost, jako se sluší k tomuto svátku.

Chor.

- Kráčeť každý srdnatě
v lůno krásnokvěté
luhů těch a křepčič,
375 trop si žerty,
zaplesej a dováděj.
Uměním jste dosti slavní,
pročež vzhůru, velebte
ušlechtilou Soteiru
a zpěvem ji oslavte,
380 ježto vlast tu

na věky nám zachrání,
byť se zpouzel i Thorykion.

Náčelník choru.

Jinačím zpěvů způsobem plododárnou tu královnu slavte,
bohyni Demetru a božskými písněmi velejte hlučně!

Chor.

Demetro, orgií svatých,
385 vládkyně, milostně přibud',
vezmi chor svůj do ochrany,
abych mohl bez pohromy
hrát a pěti celý den,
mohl mnoho posměšného,
390 mnoho vážného též říci,
a když důstojně tvých svátků
zahraju a zapěju,
vítězně byl ověncen.

Náčelník choru.

Nuž eia!
395 Také boha mladistvého
písněmi sem pozvete,
aby naším účastníkem
v chorovodu tomto byl.

Choru polovice.

Jakche mnohoslavený, jenž svátečnou tu
píseň přelibou jsi našel, doprovod'
400 nás k bohyni,
a osvědčiž, jak lehouce
pout' dálnou konat musíš.

Celý chor.

Jakche, choru-milovný, průvodcem mi buď.

Choru polovice.

Vždyť sám jsi přikrojil mně k posměšnosti
405 a nuzotě ty moje sandalečky
a hadříčky,
sám stanovil, že bez trestu
zde hrát a křepčit smíme.

Celý chor.

Jakche, choru-milovný, průvodcem mi buď.

Choru polovice.

I zahlídl jsem, okem stranou mrště,

410 jak dívčince s tak roztomilým líčkem,
mé družici
z šatiček prasklých prsíčko
se krásně vyklobalo.

Celý chor.

Jakche, choru-milovný, průvodcem mi buď.

Xanthias.

Já také vždy rád bývám průvodcem a chci
415 s tou dívčinou zde hrát a křepčit.

Dionysos.

A já též.

Chor.

Dobereme si, libo-li,
Archemeda společně,
jenž do sedmého roku zoubků nedostal,
teď však demokratuje
420 u zemřelých nahoře
a je tam vůdcem všeliké holoty.
Kleisthenes, slyšel sem,
ten prý žalem na hrobě
si škube zadnici a drápe obličej,
shýbnut vzdychá, naříká,
oplakává s břeskotem
Sebina, jenžto z Anaphystu pochází.
Hippobinův Kallias
jest prý rekem na moři
430 do lví kůže, kterouž dívka má.

Dionysos.

Snad můžete nám říci,
kde tady Pluton bydlí;
jsme cizinci a přišli jsme sem právě teď.

Náčelník choru.

Nemusíš dále jíti
435 a více se mne ptáti,
neb věz, že u vrat jeho jsi už u samých.

Dionysos.

Hej hochu! nalož vak.

Xanthias.

Co jiného to zase,
než pořád o vaku ta stará pohádka.

Choru polovice.

- 440 V kruh svatý vstupte bohyně,
v háj vstupte květonosný
a zaplesejte, druhové,
o svátcích bohulibých.
- 445 Já s dívkami a paními
půjdu, kde noc svatá
se slaví cudné bohyni,
svíci svatou nesa.

Druhá polovice choru.

- Již kráčeje na růžové
a květnaté ty luhy,
450 již podle zvyku svého
zde rozkošnými chory
se potěšmě, jež blahé
nám Moiry zavedly.
Neb nám jen svítí líbezně
455 zář sluneční a světla svit,
nám zasvěcencům blahým,
již rodákům jak cizím
týž poctivý a zbožný
jsme zachovali mrav.
(Chor postaví se okolo thymely. Dionysos a Xanthias jdou k vratům Plutonovým.)

D e v á t ý v ý s t u p .

Dionysos, Xanthias, Aiakos.

Dionysos.

- 460 Nuž, kterak pak mám na ty dvěře zatlouci?
jak asi tlukou lidé v těchto krajinách?

Xanthias.

Nač marně otálíš? jen do vrat burácej,
jsa nejen *rúchem* než i *duchem* Herakles.

Dionysos.

(tluče na vrata).

Hej, hochu!

Aiakos (uvnitř).

Kdo to?

Dionysos.

Herakles, rek mohutný.

Aiakos (vystoupí).

465 Ty otrope, ty darebo, ty nestydo,
ty zlosyne, všech prazlosynů zlosyne!
jenž jsi nám psa vyvábil, mého Cerbera,
jej lapnul, škrtil, vyzdvihl a prchnul s ním,
jejž já jsem střežil. Ale teď tě tady mám.

470 Jen počkej! – Stygy skála černoútrobá
a krvoronné Acherontu úskalí
tě postřeží a Kokytu psi těkaví;
had stohlavý, Echidna strašná útrobu
ti rozdrápe a plíce tobě vyškubou

475 Tartésské muraeny, a obě ledviny -
i se samými střevy – krví kanoucí
ti vytrhají Tithrasické Gorgony.

Hned kvapnou nohou pro ně doběhnu.

(Odběhne).

(Dionysos byl mezi tou řečí strachem k zemi se povalil).

Desátý výstup.

Dionysos a Xanthias.

Xanthias.

Hej, co jsi dělal?

Dionysos.

Sral jsem, řekni: Pozdrav Bůh!

Xanthias.

480 Ty tatrmane! jestli pak mi vstaneš hned,
než tě kdo uhlídá.

Dionysos.

Jdou na mne mrákoty,
Jen přilož mi sem honem houbu na srdce.

Xanthias.

Tu máš.

Dionysos.

(bře Xanthia za ruku).

Nu přilož!

Xanthias.

Kam pak?

(Dionysos strká mu ruku k zadnici.)

Zlatí bohové!
Což tady srdce máš.

Dionysos.

I ono leknutím
485 mi spadlo trošičku sem dolů do břicha.

Xanthias.

Ty sketo, u bohů a lidí největší!

Dionysos.

Já sketa? jenž jsem houbu žádal od tebe?
To nikdo jiný byl by nedělal.

Xanthias.

A co?

Dionysos.

Nu ležel by a čuchal to, jak bázlivec;
490 já ale vstal a ještě k tomu utřel se.

Xanthias.

Toť hrdinství, Bůh ví!

Dionysos.

To si myslím, při sám Zeys!
A ty's těch strašných křiků a těch výhrůžek
se nelekl?

Xanthias.

Ba, ani na to nemyslí.

Dionysos.

Nuž tedy, když jsi hrdina tak udatný,
495 tož budiž trochu mnou a vezmi tento kyj
a lví kůži, máš-li srdce bez strachu;
já za to tobě budu zatím nosičem.

Xanthias.

Dej rychle sem! vždyť musím přec jen poslouchat.
A pohled' na toho Herakla – Xanthia,
500 zdaž bát se bude a tvou míti statečnost.
(Vystřídají oděv.)

Dionysos.

Toť vskutku celý onen lotr z Melity.
Dej nyní sem, já tedy vak si naložím.

J e d e n á c t ý v ý s t u p .

Dionysos, Xanthias a děvečka Persephonina.

Děvečka.

Jseš tady, Herakle, můj miláčku? Jen dál!
Jak uslyšela bohyně, že's přišel sem,
505 hned pekla chléb a kaši z hrachu vařila,
dva neb tři hrnce, také vola celého
a koláče a buchty upekla. Jen dál!

Xanthias.

Ó krásně, díky!

Děvečka.

Na mou věru, nenechám
tě odsud odejít, neb také kuřátka
510 ti usmažila, a též jiné pamlsky
ti upekla a víno slila nejsladší:
nuž pojď jen!

Xanthias.

Příliš laskavě!

Děvečka.

Tys blázínek,
již tebe odsud nepustím, neb překrásnou
též píšťkyni tam máme, a pak tanečnic
515 dvě nebo tré.

Xanthias.

Což? tanečnice, povídáš?

Děvečka.

Tak mlad'ounká, tak roztomilá holátka.
Než vejdi už, neb kuchař právě od ohně
Chtěl ryby brát a také stůl již chystali.

Xanthias.

Jdi tedy nejdřív tanečnicím oznámit,
520 jež uvnitř jsou, že sám hned přijdu za tebou.
(Děvečka odejde.)

(K Dionysovi.)

Pojď hezky za mnou, hochu, pojď a nes mi vak!

Dionysos.

Hej, počkej, snad jsi nemyslil to opravdu,

když jsem tě z žertu za Herakla přestrojil?
Snad nechceš hloupé kousky tropit, Xanthie?
525 Nuž, vezmi jenom vak svůj opět na sebe.

Xanthias.

I cože? nemyslíš mi snad zas odejmout,
co sám, jsi dal?

Dionysos.

Jen rychle, stalo se již tak.
Dej kůži dolů!

Xanthias.

Bozi, Vás zvu za svědky
a Vám to zůstavuji.

Dionysos.

Jací bohové?
530 Toť nesmysl a hloupost, když se domýšlíš,
že rab a člověk budeš synem Alkmeny.

Xanthias (svléká oděv).

Nuž dobře, buď si, tu to máš! Však budeš mne
zas jednou hodně potřebovat, dá-li Bůh.

Chor.

Takto jedná muž, jenž rozum
má a věhlas – muž, jenž mnoho
535 ve světě se pohyboval;
vždy se v lodi na tu stranu
chýlí, kde se dobře daří,
nežby jako malovaná
socha stál vždy v postavení
jednom, neboť obracet se
na pohodlnější stranu
540 svědčí o dovedném muži,
o povaze Theramenské.

Dionysos.

Nebylo by k smíchu, kdyby
Xanthias, ten otrok tady,
na kobercích Miletských se
povaloval s tanečnicí
a mně velel nočník přinést,
já pak na něj hledě, na své
545 pišťale si musel hráti,
on však, jakový je šelma,
toto vida, vyťal by mi

jednu, až by přední chor můj
z čelistě mi vyrazil.

D v a n á c t ý v ý s t u p.

Dionysos, Xanthias a dvě hospodské.

První hospodská.

Pojď, Plathano, pojď sem, je tu ten darebák,
550 jenž do hospody naši přišel ondyno
a šestnáct chlebů nám tu zhlтал.

Druhá hospodská.

Při sám Zeys!
on jest to skutečně.

Xanthias.

Zle bude někomu.

První hospodská.

A k tomu dvacet porcí po půl obolu
kýt vařených.

Xanthias.

To také někdo zaplatí.

První hospodská.

555 A množství česneku.

Dionysos.

Což blázníš, ženštino?
vždyť nevíš, co mluvíš.

První hospodská.

Snad jsi nemyslil,
že tebe nepoznám, když máš ty kothurny?
O rybách na modro to ani nemluvím.

Druhá hospodská.

I na mou! o tom čerstvém sýru také ne,
560 jež zároveň i s košíky on spolíkal;
a když pak od něho jem chtěla peníze,
tak na mne koukal zuřivě a začal rvát.

Xanthias.

Tak on to dělává, ten způsob všude má.

Druhá hospodská.

A meč svůj tasil, jako by se pominul.

První hospodská.

565 Bůh ví! já ubohá.

Druhá hospodská.

A tak nás polekal,
že obě na půdu jsme honem utekly.
On ale upláchl vzav s sebou ubrusy.

Xanthias.

I to tak dělá. Něco počít musíte.

První hospodská.

Jdi, zavolej mi návladního Kleona.

Druhá hospodská.

570 Mně Hyperbola, najdeš-li ho, zavolej,
bychom ho rozdrtily.

První hospodská.

Chřtáne hanebný!
tím kamenem bych vytloukla ti s radostí
ty zuby, jimiž jsi mou živnost spolíkal.

Druhá hospodská.

A já bych tebe do propasti hodila.

První hospodská.

575 A já bych vzala sekáček a rozťala
ti jícen, jímž jsi chleby moje pohltil. –
Teď pro Kleona poběhnu, ten ještě dnes
před soudem všecko z něho zase vysouká.
(Hospodské utekou.)

Třináctý výstup.

Dionysos a Xanthias.

Dionysos.

Ať bídneš zhynu, nejsi-li můj miláček.

Xanthias.

580 Víím, víím, kam míříš; přestaň, přestaň řečí tou.
Už Heraklem víc nebudu.

Dionysos.

Ne nikoliv,
můj Xanthoušku!

Xanthias.

Jak jenom synem Alkmeny
bych mohl být, já člověk jen a k tomu rab.

Dionysos.

585 Víím, že se hněváš, víím, a právem činíš tak,
a kdybysi mne sepral, nic bych neřekl.
Nu, jestli ti to příště zase odejmu,
ať do kořán já, ženuška a děťátka
hned zahynem i s Archedemem blykavým.

Xanthias.

Tu přísahu chci přijmout; vezmu kostym zas.
(Střídají oděv.)

Chor.

590 Tvou teď bude péčí, když jsi
kostym na se vzal, jež dříve
jsi už nosil, bysi zas
rekem mladistvým se stal a
zuřivě kol sebe hleděl,
pamětliv jsa boha, jeho
podobu jsi na se vzal.
Jestli při hlupství tě stihnou,
595 aneb zjevíš-li se sketou,
nebude ti jiná pomoc,
vak svůj zase poneseš.

Xanthias.

Dobře radíte mi, muži!
Avšak sám jsem již to samé
u sebe si rozvážil.
Dobře víím, že jestli něco
šťastného se zjeví, on zas
600 vyzvléci mne bude chtít.
Avšak chci dnes prokázati
Hrdinnost a mužnou sílu
a jak šťovík koukati;
a hned toho bude třeba,
slyším vrata vrzati.

Čtrnáctý výstup.

Předešlí. Aikos s pacholky.

Aikos (pacholkům)

605 V tu chvíli spoutejte mi toho psolapa,
ať trestu dojde; rychle!

Dionysos.

Zle je někomu.

Xanthias.

Jdi na kolo! Pryč z cesty!

Aikos.

Co, chceš vzdorovat?
Hej, Dityle a Skeblye, hej Prodoke!
sem pospěšte a skolte mi to chlapisko.

Dionysos.

610 Není to hrozné, někomu natlouci,
že trochu kradl.

Xanthias.

Ovšem, toť je strašlivé.

Aiskos.

Ba hanebné a hrozné.

Xanthias.

At' mne vezme d'as!
chci hnedky umřít, jestli jsem byl někdy zde,
neb, co by za vlas stálo, tobě ukradl.
615 Než učiním ti skutek naskrz šlechtný:
zde vezmi toho otroka a zmuč si ho,
a jestli že mne vinna shledáš, usmrť mne!

Aiakos.

A jak ho zmučím?

Xanthias.

Jak jen můžeš: na hřebík
ho uvaž, oběs, odři, bičuj ježkovcem,
620 dej na skřípec, a octa nalej do nozder,
vlož na něj cihly, a vše jiné, jen to ne,
bys pažitkou ho bil a mladou cibulí.

Aikos.

Toť slušná řeč, a jestli bitím chlapisko
ti zmrzačím, tu za ně leží peníze.

Xanthias.

625 I není třeba, jen ho odved' k mučení.

Aiakos.

Ne, raděj tady, by ti svědčil do očí.

(K Dionysovi.)

Slož rychle vak, však ale, ať mi žádnou lež
zde neříkáš.

Dionysos.

Bud' každý slavně varován,
mne mučiti, - jsem Bůh, a jestli přec, pak sám

630 ať si to přičítá.

Aiakos.

I co to povídáš?

Dionysos.

Že Bůh jsem, pravím, Dionysos, Divův syn.

A toť můj otrok.

Aiakos.

Slyšel jsi?

Xanthias.

Ba slyšel jsem.

A proto musíš ještě víc ho bičovat,
neb je-li Bůh, tož neucítí ničeho.

Dionysos.

635 A ty, jenž také za Boha se vydáváš,
což nemáš dostat právě tolik ran, co já?

Xanthias.

I toť je slušná řeč; a koho nejdříve
z nás dvou zde při tom bití uzříš naříkat
a plakat, toho nepovažuj za Boha.

Aiakos.

640 I není jinak, ty jsi člověk rozšafný,
vždy, co je slušno, zastáváš. Nuž, svlečte se.

Xanthias.

Jak nás chceš rovným právem bít?

Aiakos.

Toť snadná věc,
dám pokaždé vám po ráně.

Xanthias.

Toť dobře tak.

Aiakos.

(dá ránu Xanthiovi).

Tu máš.

Xanthias (jakoby nic).

Dej pozor, jest-li s sebou jenom hnu.

Aiakos.

645 Již jsem tě udeřil.

Xanthias.

Ba ne.

Aiakos.

A nezdá se.

Teď půjdu toho udeřit. (Dá Dionysovi ránu.)

Dyonisos.

A kdy pak to?

Aiakos.

Vždyť jsem tě udeřil.

Dyonisos.

A proč jsem nekýchnul?

Aiakos.

To nevím; půjdu zas zkusit toho zde.

Xanthias.

Proč neděláš? (Dostane ránu.) Ó jejeje!

Aiakos.

Co jejeje?

650 To bolelo?

Xanthias.

Ba ne, jen jsem si zpomenul,
kdy v Diomeie bude svátek Heraklův.

Aiakos.

Toť člověk pobožný! Teď k tomu musím jít.

(Dá Dionysovi ránu.)

Dionysos.

Aiaiai.

Aiakos.

Co jest ti?

Dionysos.

Vidím rytíře.

Aiakos.

Proč tedy pláčeš?

Dionysos.

Cítím tady cibuli.

Aiakos.

655 A na to nedbáš nic?

Dionysos.

Co je mi do toho.

Aiakos.

Tož tedy k tomu zde zas musím jednou jít.
(Dá Xanthiovi ránu.)

Xanthias.

Ó je!

Aiakos.

Co jest to?

Xanthias.

Vytáhni mi tento trn.

Aiakos.

Co to má znamenat? Zas musím jít tam.
(Dá Dionysovi ránu.)

Dionysos.

Apollo, jenž jsi v Delu kdes neb Pythonu!

Xanthias.

660 Má bolest; slyšel jsi?

Dionysos.

Já nikoliv; já jsem
si jen na Hipponaktův veršík zpomenul.

Xanthias.

Tak nepořídíš; tluč ho nyní do břicha.

Aiakos.

Ba na mou věru! Nastrč tedy žaludek!
(Tluče Dionysa.)

Dionysos.

Poseidon!

Xanthias.

Někoho to bolí!

Dionysos.

665 Na mysu Aigejském
a v moře sivého
hlubinách vládnoucí.

Aiakos.

Ne, pro Demetru, nemohu se dopátrat,
kdo z vás je Bůh; než vejděte tam oba dva;
670 můj hospodář vás jistě brzo rozezná,
a Persephona, neb jsou oba bohové.

Dionysos.

To pravíš dobře, ale byl bych přál, bys tak
byl udělal, než jsem ty rány obdržel.

Parabasis.

Chor

(obrácen k obecnstvu).

675 K svatému choru, ó Muso, zavítej,
pospěš k rozkošným zpěvům a pohled'
na davy lidstva, kterak tu sedí
tisíce věhlasů,
každý marnější nad Kleophonta,
jemuž na žhavých rtech
680 strašlivě štěbetá
vlašťovka z Thracie,
na větvi barbarské usedlá;
plačtivě kňourá písničku slavičí,
píseň, že by byl zničen
685 při hlasech rovných.

Náčelník choru.

(k obecnstvu).

Slušno jest, by chor váš svatý, co jest obci prospěšno,

- poučlivě poradil. Nuž tedy nejdřív se mu zdá,
že se mají srovnat občané a hrůza pominout,
a když někdo zhřešil, sveden Phrynichovým úskokem,
690 má se, pravím, pokleslému příležitost poskytnout,
aby před soudem se od poklesků starých očistil.
Nikdo nemá, pravím dále, býti v obci bezectným.
Neb je hanebno, by ten, kdo jednou válčil na moři,
hned byl Plataianem učiněn a pánem z otroka.
695 Nemám ovšem proč, abych řekl, že to dobře nebylo,
ano chválím, že jste jeden moudrý čin tím spáchali,
však i slušno, byste těm, kdož s vámi, jak jich otcové,
často bojovali na lodích a rodem patří k vám,
jednu chybu odpustili, když vás za to žádají.
700 Pročež nechte všeho hněvu, vy, ty hlavy přemoudré,
raději si všechny lidi za příbuzné získejme,
a ctným buď a občanem, kdož s námi válčil na moři.
Pakli ale vynášet a pyšniti se budeme
s naší obcí, ač nás bouřné vlny drží v objetí,
705 za moudré nás v příštích dobách považovat nebudou.

Chor.

- “Schopen-li jsem poznat mrav a život”*
člověka, jenž brzo zpláče,
tož ta opice tu, teď tak hřmotivá,
Kleigenes maličký,
710 nejbídnější z lazebníků,
co kdy vládli směsí popelnou
lži-ledkových prášičků
a Kimolskou hrudkou,
dlouho se již neudrží, což on věda
715 horlí pro válku a chodí,
aby svlečen nebyl v ožralství,
s klackem neustále.

Náčelník choru.

- Často se mi zdá, že naše obec tentýž osud má,
což se týče občanů, těch počestných a šlechetných,
720 jak ty mince staré a ty nejnovější zlatníky.
Neb ač ony naskrz dobré jsou a nijak falešné,
ano, jak se mně zdá, nejkrásnější z peněz veškerých,
jediny pak rázu pravého a kovu ryzího,
a to všude, mezi Helleny a mezi barbary,
725 přec jich nebereme, nýbrž bídných těchto měďáků,
dnes neb včera ražených a k tomu rázem prašpatným:
tak i občany, jež známe, že jsou muži rozšafní,
vycvičení v zápasnách a chorech a všech uměních,
730 zavrhujem, ale cizích měděných těch Pyrrhiů,
chlapů špatných z rodin špatných užíváme ke všemu,

vetřelců těch teprv příšlých, jichž by obec před časy
ani za očištnou obět' ráda byla nebrala.

735 Nuže tedy, nesmyslní! mrav a způsob proměňte,
k řádům řádné lidi berte zas; tím chvály dojdete,
když vás potká vznik a zdar, když nezdár, se ctí alespoň
vše, co utrpíte, v mysli moudrých trpět budete.

Druhý oddíl.

P r v n í v ý s t u p.

Aiakos a Xanthias přicházejí z domu, v němž chvilkami jest slyšet hřmot.

Aiakos.

Tvůj hospodář, jak Zeys mi ochrancem, je přec
jen pravý šlechtic.

Xanthias.

740 Proč by nebyl šlechticem,
když neumí, než víno pít a holky mít.

Aiakos.

Že`s neby bit, když do očí ti dokázal,
že jsi co otrok za pána se vydával.

Xanthias.

Byl by to pykal.

Aiakos.

To jsi kousek vyvedl
co pravý rab; tak jednat mou též rozkoší.

Xanthias.

745 Že rozkoší?

Aiakos.

Jsem jako v nebi devátém,
když pána mohu proklínati potají.

Xanthias.

Což hodně bručet, když po řádném výprasku
jdeš ze dveří?

Aiakos.

To také potěšení mé.

Xanthias.

A do všeho se plést?

Aiakos.

Neznám nic sladšího.

Xanthias.

750 Ó Dive pobratimský! a pak poslouchat,
co paní mluví?

Aiakos.

Po tom jsem ti zblázněný.

Xanthias.

Což lidem přede dveřmi hned to povídat?

Aiakos.

Ó to když dělám, jako bych byl u holky.

Xanthias.

755 Phoib` Apollone! podej mi svou pravici
a nech se zulíbat a polib mne; - než rci,
pro Diva, sou-ochrance našuch výprasků!
co jest to uvnitř za povyk a strašný křik
a hroznou vádu?

Aiakos.

Eyripida s Aischylem.

Xanthias.

Ah!

Aiakos.

Věci, velké věci mezi mrtvými
760 se udály a velmi silné vzbouření.

Xanthias.

A proč?

Aiakos.

Je tady dole zákon položen,
že ten, kdo ve velkých a zdárných uměních
byl nejslavnější mezi svými soupeři,
zde v Prytaneu čestně má být častován
765 a vedle Platona hned trůnit.

Xanthias.

Rozumím.

Aiakos.

Až kdyby přišel věhlasnější v umění,
Než on byl sám, pak tomu musí ustoupit.

Xanthias.

Proč ale věc ta pobouřila Aischyla?

Aiakos.

On právě na tragickém trůnu zasedal,
770 co mistr ve svém umění.

Xanthias.

A kdo pak teď?

Aiakos.

I přišel Eyrripides sem a ukázky
hned podal svého umění všem taškářům,
všem otcevrachům, lupičům a zlodějům,
jichž v Hadu množství jest; - jak mile zaslechli
775 ty protimluvy, zápletky a otáčky,
hned třeštili a za mistra ho vynesli.
Tím nadmut po trůnu se hnál, kde Aischylos
jest zasedal.

Xanthias.

A nebyl ukamenován?

Aiakos.

Bůh chraň! Než luza křičet začala, by soud
780 se stanovil, kdo věhlasnější v umění.

Xanthias.

Ta holota!

Aiakos.

Až nebesa se otřásla.

Xanthias.

Což neměl přívrženců také Aischylos?

Aiakos.

Vždyť to co řádné, je i tady pořádku.

Xanthias.

A což pak Platon učiniti zamýšlí?

Aiakos.

785 Hned závodění ustanovil jim a soud
i zkoušku jejich umění.

Xanthias.

A čím to jest,
že trůnu nepožadoval též Sophokles?

Aiakos.

Bůh chraň! To nijak, nýbrž zlíbal Aischyla,
když dolů přišel a podal mu pravici;
790 ten ovšem chtěl mu ihned stolec postoupit,
než onen chtěl, jak Kleidemides vyprávěl,
být v záloze, a zvítězí-li Aischylos,
v té řadě zůstat, pakli ne, tož bude sám
prý s Eyripidem o umění závodit.

Xanthias.

A co se stane?

Aiakos.

795 Za chvílí malinkou
se budou na tom místě hrozné věci dít,
a na vážkách se bude vážit umění.

Xanthias.

Což zváží truchlohru, jak tele o svátcích?

Aiakos.

800 I sáh a loket na verše sem přinesou,
a skladné čtverhrany, v nichž cihly dělají,
a pak pravítka a krokvici; verš za veršem
prý bude Eyripides měřit truchlohru.

Xanthias.

To, tuším, neponese lehce Aischylos.

Aiakos.

Stál s hlavou shýbnutou a hleděl jako býk.

Xanthias.

805 Kdo pak to rozsoudí?

Aiakos.

To bylo nesnadné ,
neb našli nedostatek mužů věhlasných,
i Athenští nebyli Aischylovi vhod.

Xanthias.

Snad velkou část jich za taškáře usoudil?

Aiakos.

810 A za blázny ty ostatní, by poznali
tu tvorčí sílu básníka; i vnesli to
na tvého pána jako znalce v umění. –
Než jdeme domů, neb kdy koliv rozhorlí
se páni, máme z toho výprask pokaždé. (Odejdu.)

Chor.

Tož hněv strašlivý v srdci svém bude hřímatel chovat,
815 vida, jak zuby své soupeř štíplavěmluvný si brousí,
zajisté strašlivým zazuří hněvem a hrozně
bude kroutit očima.
Řečí vysokochocholných pestroobrněné boje
vzniknou a víření tříštek a hobliny skutků,
820 až slovům bujaroořím on bránit se bude
muže duchotvorného.
Hřívu naježiv zcuchanou kadeřo-huňaté šíje
obočí strašlivě svažtí a řva bude metat
klínově sroubená slova a trámy z nich rváti
825 gigantickým úsilím.
Tam zas hubatoumělý zkoumatel slovíček – hladký
jazyk jak čamrha – závistně rejduje uzdou
rozseká slova a na drobty zdrmolí řečmi
ňader práci obrovskou.

Druhý výstup

Dionysos, Aischylos a Eyrripides.

(Vycházejí z domu, Dionysos domlouvá Eyrripidovi; s nimi jdou též němé osoby, jako sluhové, jenž váhy a míry přinášejí. Na trůnu sedí **Pluton**.)

Eyrripides (k Dionysovi).

830 Nevzdám se nijak trůnu; nedomlouvej víc;
neb tvrdím, že jsem lepší v umění než on.

Dionysos.

Proč mlčíš, Aischyle? Vždyť slyšíš přec tu řeč.

Eyrripides.

Dřív bude mlčet velebně, tím pokaždé
i v tragoediích dělával své zázraky.

Dionysos (k Eyrripidovi).

835 Človíčku dobrý! nemluv příliš z vysoka.

Eyrripides.

Vždyť já ho dobře znám, a dávno prohlídl
jsem toho hrůzotvorce tlachozpupného
a blesko-třesko-mluvku nepřezřvastného,
úst neskrocených, bezuzdných a bezvratných

Aischylos.

840 „Aj, v skutku, synu zelenářské bohyně“?
Ty se mnou tak, ty bídný tvorče žebráků,
ty žvastosběře, hadrošiji tragický?
Ta řeč tě bude mrzet.

Dionysos.

Ustaň, Aischyle!
a nerozpaluj hněvem si svou útrobu.

Aischylos.

845 Ne, ne! Dřív musím toho tvůrce mrzáků
zde zřejmě odhalit, jenž takou drzost má.

Dionysos (k sluhům).

Sem, hoši, s beránkem, sem s černým beránkem!
neb strašná vichřice se chystá vypuknout.

Aischylos.

Ó ty, jenž monodie sbíráš Kretické,
850 a do umění pleteš sňatky neřestné!

Dionysos.

Ó ustaň, ustaň, mnohovážený Aischyle!
a ty, chudáčku, Eyripide, z bouřky té
se vyklid', máš-li rozum, jen co nejrychlej,
než v hněvu slovem jako hlava do skrání
855 tě udeří a Telepha ti vyrazí:
ty ale, Aischyle, buď mírný, bez hněvu
se zkoušet nech, a zkoušej sám, vždyť nesluší,
by básníci jako hokyně se vadili.
Ty praskáš hned a hřmotíš jako v ohni dub.

Eyripides.

860 Jsem hotov, nikterak se z toho netáhnu,
dát sobě trhat, jestli chce, a trhat sám,
jak zpěv tak mluvu, truchlohry to podstatu, -
dát trhat, Zeys ví, Pelea i Aiola,
i Meleagra, ano třeba Telepha.

Dionysos.

865 A co ty míníš učinit? rci, Aischyle!

Aischylos.

Zde dole ovšem nechtěl bych já závodit,
Neb nerovný jest mezi námi boj.

Dionysos.

A proč?

Aischylos.

Že se mnou neumřela poesie má,
s ním ale zemřela, by mohl mluvit.
870 Však když to žádáš, musím ti to učinit.

Dionysos.

Nuž, podej někdo oheň sem a kadidlo,
a pomodlem se před zápasem věhlasu,
ať boj ten rozsoudíme nejvýš znalecky.

(Ke choru.)

Vy ale Musám zpěv nějaký zapějte!

Chor.

875 Ó panny svaté, devět dcer Divových,
Musy, hledíce na břitkomluvnou a věhlasnou mysl
mužů – výrokorazičů, anižto k velice chytrým,
k úskočným stoupají zápasům urputné hádky,

880   pojďte se dívati na sílu
těchto mohutných úst, jim dadouce
jadrná slova a odpadky veršů,
neboť hle! zápas
věhlasu k dílu již kráčí.

Dionysos (k básníkům).

885   Též vy se modlete, než s verši začnete!

Aischylos.

Demetro! Jež jsi ducha mého kojila,
Nechť hoden jsem tvých mysterií posvátných.

Dionysos (k Eyrupidovi).

Nuž, přilož také kadidlo.

Eyrripides.

I děkuji;
jsouť bohové to jiní, k nimž se modlím já.

Dionysos.

890   Nějací zvláštní, rázu nového?

Eyrripides.

Tak jest.

Dionysos.

Tož pomodli se k bohům svým obzvláštním!

Eyrripides.

Aethře, má krmi! jazyku jak čamrho,
ty ostrovtipe, nozdry bystře čichavé,
nechť verše, jichž se chopím, řízně odsoudím.

Chor.

895   Velice jsme žádostivi,
slyšet věhlasných těch mužů
zápas básnický.
Vstupte v dráhu válečnou!
Jazyky se rozlítily,
odvahy duch obou nabyl,
srdce se rozdurdila;
900   můžem tedy očekávat,
že ten s vtipem uhlazeným
vybroušeně promluví;
ten zas do kořan že vyrve
obří slova,
vyřítí se naň a zdrtí
veršů jeho rejdiště.

Dionysos (básníkům).

905 Nuž rychle mluvit začněte, a to co říci chcete,
měj vtip, - jen žádné obrazy nebo co by každý uměl.

Eyripides.

Sám o sobě a o tom, co já v poesii platím,
chci promluvití naposled, dřív dokáži zde tomu,
že šejdř je a darmotlach, a kterak obecenstvo,
910 jež Phrynichos dřív k blbosti již odchoval, jen klamal.
Tož zakuklil a posadil leckocho na divadlo
co Achilla neb Niobu, tvář ovšem neukázal,
jen přístavky to v trchlohře, jež nešpetly ni tolik.

Dionysos.

Bůh ví, že nic.

Eyripides.

A útokem se na ně bez přetrže
915 chor čtyrmi proudy zpěvů hnal, i oni pořád mlčí.

Dionysos.

Mne těšilo to mlčení a měl jsem z něho radost
ne méně než těch žvastů teď.

Eyripides.

To jsi byl přece hlupák,
věz upřímně.

Dionysos.

Mně též se zdá. Však nač to všechno dělal?

Eyripides.

Jen z kejklřství, by diváci tu seděli a čekali,
920 až začne mluvit Nioba; než kus se vlekl dále.

Dionysos.

Ten arcidarebák! Tož tak jsem od něho šizen?
(K Aischylovi.)
Proč trháš s sebou hněvivě?

Eyripides.

Že důkazy mu vedu.
Když šašek tak byl natropil, a drama k polovici
již dospělo, tu prohodil slov bůvolích as dvanáct,
925 tak huňatých a hřívatých, a hrozných mulišáků,
jichž nikdo neznal z diváků.

Aischylos.

Ó běda, běda!

Dionysos (k Aischylovi).

Ticho!

Eyripides.

On jasného nic neřekl.

Dionysos (k Aischylovi).

Nu přestaň zuby skřípat!

Eyripides.

Jen Skamandry neb příkopy nebo nohoorly z pavez
se pnoucí, kovobušené, a slova krkolomná,
930 jež těžko bylo uhodnout.

Dionysos.

I ty můj milý Bože!
vždyť jednou velmi dlouhý čas já sám jsem v noci
probděl
a badal, jaký as to pták ten žlutý ořekohout.

Aischylos.

Ty nedouku! to byl znak, jenž malován byl na loď.

Dionysos.

Já myslil, že tím Eryxis byl míněn Philoxenův.

Eyripides.

935 A měl on do tragoedie i kokše přibásnitit?

Aischylos.

Ty zlořečenče! co pak by ty jsi všecko do ní vbásnil?

Eyripides.

A přec ne kozlojeleny, jak ty, a ořekokše,
což na kobercích z Medie jen malováno bývá.
Já ale, když jsem od tebe byl trgoedii převzal,
940 tak nabubřelou bombastem a tíhou frásí nudných,
hned jsem ji hezky zhudebnil a odejmul jí váhu
tu písničkou a procházkou, tu drobnou bílou cviklou,
k níž hojně šťávy tlachanin, z knih scezené jsem přidal,
pak jsem jí arie dal jíst a kousky Kephisophonta.
945 Já také maně nežvástal a neslátal, co přišlo,
kdo vyšel ven, ten musel svůj rod a původ hlásit
pro celé drama.

Aischylos.

Lépe tak, než kdyby tvůj byl hlásil.

Eyripides.

A od slov prvních nikoho jsem lenit nenechával;
mně žena mluvit musela, a zrovna tak i otrok,
950 a pán tak jako holčice a babička.

Aischylos.

A neměl
jsi za tu smělost potrestán být smrtí?

Eyripides.

Pán Bůh zachraň,
tak jednal jsem co demokrat.

Dionysos.

Můj milý! nechme toho,
neb rozbor o tom nebývá tvou nejkrásnější stránkou.

Eyripides.

Pak naučil jsem mluvit ty hady.
(Ukazuje na obecenstvo.)

Aischylos.

Nepopírám,
955 však, nežli jsi je naučil, měl dřív jsi v půli puknout.

Eyripides.

Cvik míti v něžných měřidlech a umět slova kroužit,
zřít, chápat, vnímat, osnovat, lest strojit, brojit, dychtit,
hned podzírat a prozírat vše kolem.

Aischylos.

Nepopírám.

Eyripides.

Já představoval domácnost, jak žijem a jak tyjem,
960 ač jsem moh` z toho hanu mít, neb jsouce toho znalci
mně mohli zhanět umění; - já nechtěl hromotřeskem
je vyrušovat v chápání a omamovat tvory,
jak Kyknos, Memnon na ořích rolničko-cetko-pestrých.
Těž žáky naše rozeznáš, jak moje tak i jeho.
965 Hle jeho jsou Phormisios a sprost'ák Megainetos,
vousáči – s troubou – s oštěpem, smrk-šklebky-ohýbali.
A moji ale Kleitophou a Theramenes svižný.

Dionysos.

Theramenes? Tot' moudrý muž a ve všem spůsobilý,
jenž upadne-li v nesnáze a blížek již je zkázy,
970 hned z nesnází zas vyvázne, to' chytrák a ne Chiák.

Eyripides.

V té moudrosti jsem zajisté
ty všechny tady vycvičil,
neb logiku a kritiku
jsem do umění zavedl,
975 že nyní každý chápe vše
a zná; vše i svou domácnost
již lépe řídí nežli dřív,
a přihlíží: Co s věcí tou?
kde toto mám, kdo to mi vzal?

Dionysos.

980 Ba věru, každý Atheňan,
jak vstoupí nyní do domu,
hned křičí na své otroky
a slídí: Kam se poděl džbán?
Kdo ukousl zas hlavičku
té sardeli? A letošní
985 ta míska také nebožkou.
A kde jest česnek včerejší?
Kdo ohryzl tu olivu? –
Dřív seděli a čuměli,
990 jak mazlíkové mámini,
pravé to hloupé vařbuchtý.

Chor.

„Zdaž pak to vidíš, jasný Achille?“
Nuže, co odvětiš na to?
Jenom se střež,
by tě neuchvátil vztek
995 a tě nevynesl z dráhy,
když tak hrozně mluvil o tobě.
Pročež, muži šlechtný!
neodpovídej mu v hněvu,
nýbrž stáhnuv plachty, jenom
1000 konce jejich vláti nech,
a pak rázně, rázně vesluj,
pozoruje,
až až vítr pohodlný,
vítr stálý dostaneš.

Náčelník choru

(k Aischylovi).

Nuže, jenžto jsi první z Hellenů fráse velebné vztýčil jak věže,
1005 a nám ozdobil tragické tretky, směle spustiž teď veškery proudy.

Aischylos.

Pro to setkání hněvem se chvěju, a zlostí útroba moje se bouří,

že s tím hádat se mám; než aby se nechlubil, že jsem v nesnázi před ním:
Tedy pověz mi, pro jaké ctnosti hoden jest obdivu našeho básník?

*

Eyripides.

Obratnost a pak poučnost jsou to, jestli lepšími učinit v městech
1010 lidi dovedem.

Aischylos.

A však, jestliže sám jsi to učinit nedoved nikdy,
nýbrž z řádných a poctivých lidí jenom hanebné bídáky dělal,
jaký trest bysi zasloužil za to?

Dionysos.

Smrt, i ani se dále ho neptej.

Aischylos.

Nuže pomysli, jací to občané byli, ježto jsi ode mne přejal,
muži to řádní, sáhových postav, žádný takový pan-občan-vyklouz,
1015 ani šotek a uliciválek, ani filuta, jakoví teď jsou.
Každý kopí a oštěpy sršel, každý bělochocholaté přílby,
Mlaty sršel a kovovou brní, sršel udatnost sedmeroštítou.

Eyripides.

Příliš daleko jde již ten nešvár.

Dionysos.

On mne drtí samými helmy.

Eyripides.

Jak jsi učinil, že jsi odchoval takové statné a šlechetné muže?
(Aischylos mlčí.)

Dionysos.

1020 Mluv přec, Aischyle! nebuď tak příliš zpupný a hrdomyslně hněviv.

Aischylos.

Drama jsem stvořil Area plné.

Dionysos.

Jaké pak?

Aischylos.

Hrdin sedmero u Theb.
Všecek muž, kdo je viděl, zahořel bojem a toužil hrdinou býti.

Dionysos.

To jsi však právě udělal špatně; neboť z Thebských jsi učinil takto
muže hrdší a chtivější boje; zato bysi měl dostati výprask.

Aischylos.

1025 Vždyť vám též bylo volno jednat, vy však jinam jste schýlili mysl. -
Pak jsem Peršany dával a do srdcí občanů vštípil horoucí touhu,
vezdy vítězit nad soky, tím, že jsem oslavil hrdinný skutek.

Dionysos.

Sám jsem z toho měl radost, ani Dareios dávno zemřelý mluvíti začal
a chor najednou do rukou tleskal a zavolal s velkým jásotem *Jauoi*.

Aischylos.

1030 Látky takové zpracovat sluší básníkům. Pohled' do časů dávných,
kterak výteční oni básníci vezdy k prospěchu bývali lidstvu.
Jak nás vyučil Orpheys svěcením zbožným a krutých zdržet se vražed,
potom Musaios neduhů léčbě a prorocké věštbě.
Hésiodos pak
jak se vzdělává zem, kdy je sklízně a kdy je čas orby; a božský Homéros,
1035 proč té slávy a pocty došel než že nás naučil šlechtným věcem:
muže obrnit, řaditi voje a bojovat statně.

Dionysos.

Ale Pantákla, toho nešiku přec nevyvčil, neboť onehdy, když vedl průvod,
připnul si přílbici dřív a pak teprv chystal se na ni strčit chochol.

Aischylos.

Avšak jiné a mnohé hrdiny vycvičil, jeden z nich Lamachos heros.
1040 Básně dle vzoru jeho duch můj vytvořil mnoho hrdinských postav:
Teykra, Patrokla, srdce ta lví, bych takto každého občana natchnul,
aby se snažil jim vyrovnat, kdykoliv uslyší válečnou troubu.
Avšak nikdy jsem, Zeys ví, nebásnil nevěstky jak Stenoboia a Phaidra,
nikdo zajisté neví, že bych kdy nějakou milostnou ženu byl básnil.

Eyripides.

1045 Ovšem Aphroditina vděku nebylo v tobě.

Aischylos.

J také nebud'!
Ale na tobě a tvých namnoze mnoho Aphrodity jest lpělo,
až tě samého uvrhla v záhubu.

Dionysos.

Pán Bůh mne netrestej, to jest to právě,
neb co jsi o jiných ženách byl básnil, to tě konečně samého stihlo.

Eyripides.

Jakou, člověče bídný, škodu kdy obci činily mé Stenoboioy?

Aischyles.

1050 Že jsi počestné paní a mužů počestných ženy tak velice svedl,
že pak raději rozpuku pily z hanby pro tvoje Bellerophonty.

Eyripides.

Což jsem jináče pověst o Phaidře složil než jak už stávala dávno?

Aischylos.

Ovšem jak stávala, avšak takovou neřest dlužno jest básníku skrývat,
ne vynášet a v divadle hráti; nebo jako je učitel k tomu,
1055 aby chlapečky ve ctnosti cvičil, tak jsou básníci pro muže zralé.
Proto máme jen šlechetné mluvit.

Eyripides.

Ale když mluvíš v Lykobatech
a Parnétských výšinách, což jest to také učiti šlechetným věcem,
kdežto po lidsku přec se má mluvit?

Aischylos.

Ó ty bídníče, vždyť je přec třeba,
k myšlénkám a názorům velikým také příhodná slova si tvořit.
1060 Podobně slušno, by polobůh slovy nad jiné velebnějšími mluvil,
neboť i roucho, jež nosí, větší skvostnost a nádheru než naše jeví.
Než co ode mne začato řádně, zhyzděno tebou.

Eyripides.

Čím jsem to zhyzdil?

Aischylos.

Nejprve že jsi navěsil na krále hadry, aby takto se stali
lidu pohledem lítostným

Eyripides.

Jakou pak škodu jsme spůsobil, učiniv takto?

Aischylos.

1065 Tu, že nechce teď z boháčů nikdo nákladem vlastním vypravit koráb,
nýbrž oděn jsa v hadry pláče a říká, že je chudobou sklíčen.

Dionysos.

Pro svatou Demetru! a má pod těmi hadry roucho z nejtenčí vlny,
a když takovou řečí se vylhal, na rybím trhu se vynoří opět.

Aischylos.

Potom, že jsi je vycvičil v planém žvastu a vyučil jalovým tlachům;
1070 proto stojí teď zápasny prázdný, a proto zadnice zhubly a scvrkly
jinochům našim, těm tlachalům planým; za to umí teď přímorci naši
vůdcům svým se protivovat; - když já jsem ještě na živu býval,
naznali nežli o suchar volat, neznali nežli rhyppapai křičet.

Dionysos.

Ano, Apollon ví, a veslaři v dolejších pořadí do huby prdět,
1075 druha pokakat, a když vystoupili z lodě, někoho ze šatů obrat,
teď jen hádat se a ne veslovat,
jen se plaviti sem a plavit tam.

Aischylos.

- Kterou vinen on není neřestí?
1080 Svodnice uvedl na scenu,
ženštiny v svatyni rodící,
dívčiny se bratry ložnicí,
řečnice, že prý „*nežít je žít*“.
Z toho pak pošlo, že naše město
plno jest bídne písarské roty,
1085 takových lidoopů a šašků,
kteříž věčně lid šálí a šidí;
nést však pochodeň nikdo už nezná
pro samý necvik v zápasně.

Dionysos.

- Zeys ví, ano, puknout jsem mohl
1090 smíchem o Panathénaiách, když tu
chlapík loudavý, bledý a tlustý
shrbeně běžel a pozadu zůstav
strašlivě dělal. Hrnčíři ale
v bráně ho začali dlaněmi tlouci
1095 do břicha, boků, zadnice, kyčlí;
on pak, když ho tak dlaněmi bili,
zaprděl k tomu,
pochodeň zhasil a utek`.

První polochor.

- Velké věci, tuhý zápas, kruté boje nastanou;
1100 těžko být tu rozsudím:
Ten se mocně rozpřáhne,
onen zase umí kroutit se a lstivě napadat.
Při jednom však nezůstaňte,
když tak rozličné a mnohé k hádkám máte příčiny.
1105 Proto oč se vadit chcete,
mluvte, dorážejte, odhalte
zánovné i zastaralé,
s odvahou cos chytrého a věhlasného promluvte.

Druhý polochor.

- Kdybyste se báli, že snad obecenstvo nemá dost
1110 vzdělanosti, rozumět
vašim řečem subtilným,
o to žádnou starost nemějte, již tomu není tak,
v bitvách těch jsou vysloužilí;
každý má svou knížku, z níž se učí vkusu dobrému;
1115 vždyť jsou hlavy převýborné,
k tomu ještě vybroušené,
pročež bez strachu se pusťte
do všeho, toť obecenstvo samých znalců výtečných.

Eyripides (k Aischylovi).

A nyní ku prologům tvým se obrátím,
1120 bych takto nejprvnější tragoedie část
nejdříve zkoušel tomu výtečníkovi. –
Byl nejasný, když děje průběh udával.

Dionysos.

A který budeš zkoušet?

Eyripides.

Velikou jich část.
Tož nejprve ten z Oresteiy deklamuj.

Dionysos.

1125 Ať každý mlčí; Aischyle! nuž deklamuj.

Aischylos.

*„Podzemský Herme! vládce z moci otcovy,
„bud’ prosícímu záštitou a pomocí,
„an v tuto zemi přicházím a vracím se.“*

Dionysos.

Máš něco k vytýkání?

Eyripides.

Ovšem, přes tucet.

Dionysos.

1130 Vždyť toho všeho není víc, než verše tři.

Eyripides.

A každý z nich má víc než dvacatero chyb.
(Aischylos nevrle bručí.)

Dionysos.

Slyš radu mou a mlč, Aischyle! sice ti
k třem těmto veršům ještě víc chyb udělá.

Aischylos.

Já jemu mlčet?

Dionysos.

Kdybys mě chtěl poslechnout.

Eyripides.

1135 Hned z prvu chybil, až to nebe proráží.

Aischylos.

Hle, co to blábolíš!

Dionysos.

Mně na tom nesejde.

Aischylos.

Jak že jsem chybil?

Eyripides.

Ještě jednou deklamuj.

Aischylos.

“Pozemský Herme! vládce z moci otcovy.”

Eyripides.

A což pak nemluví Orestes na hrobě
1140 to otce zemřelého?

Aischylos.

Ano zajisté.

Eyripides.

A nepraví, že, kdyžto jemu zavražděn
byl otec rukou ženskou a to násilně
a tajnou lstí, tu Hermes při tom vládu měl?

Aischylos.

Ne toho, nýbrž Herma, dárce blahosti
1145 on vzývá – podzemského, právě výslovně,
že čestný tento úřad dostal od otce.

Eyripides.

To`s ještě více chybil, než jsem myslil sám,
když od otce má čestný úřad podzemský.

Dionysos.

Jest tedy lupič hrobů z moci otcovy.

Aischylos.

1150 Ty, Dionyse, chytrou kaši nejídáš.

Dionysos (k Aischylovi).

Verš druhý deklamuj. (K Eyripidovi.) Dej pozor na chyby.

Aischylos.

*„Bud’ prosícímu záštitou a pomocí,
„an v tuto zemi přicházím a vracím se.“*

Eyripides.

Věc jednu řekl dvakrát mistr Aischylos.

Aischylos.

1155 Jak to?

Eyripides.

Dej pozor na řeč, já to vyložím.

„V zem tuto, praví, přicházím a vracím se.“

Vždyť *přicházím a vracím se* jest totožné.

Dionysos.

I na mou! jako kdyby řekl sousedu:

Půjč mi tvůj korec, aneb nechceš-li, tvůj strych.

Aischylos.

1160 Tak tomu není nikterak, ó tlachavý
ty člověče! verš ten je naskrz výtečný.

Dionysos.

A kterak? pouč mne, proč to tak povídáš.

Aischylos.

Do země může jít ten, kdož má svou vlast

A bez pohromy všeliké tam přichází,

1165 však utečenec přichází a vrací se.

Dionysos.

I výborně! Co, Eyripide, odvětiš?

Eyripides.

Že do své vlasti nepřicházel Orestes,

neb přišel tajně bez svolení vládcova.

Dionysos.

I výborně! ač nechápu, co povídáš.

Eyripides.

1170 Nuž, chystej jiný verš.

Dionysos.

Tož rychle, Aischyle,

jej vyprav, (k Eyripidovi) a ty pozoruj, kde chybeno.

Aischylos.

„Zde k tobě volám otče na tvé mohyle,

„ó slyš, ó poslyš mne!“

Eyripides.

To již je podruhé,

vždyť *slyš a poslyš* patrně jest totožné.

Dionysos.

1175 On ale mluví k zemřelým, ty darebo
jichž nedostihneš ani trojím voláním.

Aischylos.

Jak skládáš ty své prology?

Eyripides.

To povím hned.
A řeknu-li cos dvakráte a shledáš-li
v nich slůvka zbytečného, vyplyj přede mnou.

Dionysos.

1180 Tož deklamuj, mně náleží jen poslouchat
na správnost veršů ve tvých prologách.

Eyripides.

„Byl na počátku mužem šťastným Oidipus.“

Aischylos.

U Diva, nijak, nešťastný byl původem,
neb o něm dřív než narozen a zplozen byl
1185 již věštil Apollon, že otce zavraždí;
jak mohl býti mužem šťastným z počátku?

Eyripides.

„Pak stal se nejbídnějším ze všech smrtelných.“

Aischylos.

U Diva, nijak, ani nepřestal jím být.
A kterak ne, neb sotva že se narodil,
1190 již v hrnci vyložen byl času zimního,
by otce-vrahem nestal se, až doroste;
a k Polybovi přišel s nohou opuchlou,
pak za choť pojal stařenu, sám jinoch jsa,
a k tomu vlastní matku svou; a konečně
1195 sám sebe oslepil.

Dionysos.

Byl šťasten, jakoby
snad s Erasinidem byl velel na moři.

Eyripides.

Toť jenom žert; já správně skládám prology.

Aischylos.

U Diva, nebudu ti slovo každičké
ve verši trhat, ale s boží pomocí
1200 ti pouhým džbánem zničím každý prolog tvůj.

Eyripides.

Mé prology ty džbánem?

Aischylos.

Ano, jediným,
neb tak je skládáš, že se všechno srovnat dá,
tu tlumok, tady džbán a kožich beraní
v tvých jambech. To ti okamžitě dokáži.

Eyripides.

1205 Že dokážeš?

Aischylos.

Tak pravím.

Dionysos.

Tedy deklamuj.

Eyripides.

*„Agyptos, jak dí mnohorozšířená zvěst,
„se syny padesáti veslem plaveckým
„sem do Arga se dopravil.“*

Aischylos.

A rozbil džbán.

Eyripides.

Co jest to s tímto džbánem? Mám mu jednu dát?

Dionysos.

1210 I deklamuj mu jiný prolog, ať to zví.

Eyripides.

*„Hle Dionysos, thyrsy krásně zdoben
„a koží srnčí s pochodněmi s Parnasu
„se vznáší veda chorovod.“*

Aischylos.

A rozbil džbán.

Dionysos.

Ó běda, opět džbánem udeření jsme.

Eyripides.

1215 Což na tom záleží; však k tomu prologu
mu možno nebude zas džbán přivést.
*„I není muže, jenž by ve všem šťasten byl,
„ten z rodu šlechtného chud jest na statky,
„a ten, ač z nízkého je rodu – “*

Aischylos.

Rozbil džbán.

Dionysos.

1220 Eyripide!

Eyripides.

Což?

Aischylos.

Seber plachty, radím ti,
neb z toho džbánu bude bouře veliká.

Eyripides.

Toť, při Demetře, nečiní mi starostí,
neb nyní jemu sami džbánek roztlučem.

Dionysos.

Mluv něco jiného, však pozor na džbánek.

Eyripides.

1225 „*Když v dobách oněch Kadmos, Agenirův syn,*
„byl opustil Sidónské město – “

Aischylos.

Rozbil džbán.

Dionysos.

Človíčku bláhový! kup od něho ten džbán,
by všechny prology nám nerozbil.

Eyripides.

I což!
Já koupit od něho?

Dionysos.

Kdybys chtěl poslechnout.

Eyripides.

1230 To nijak, - neb mám ještě množství prologů,
k nimž nebude nám moci džbánek přivěsit.
„Když Pelops, Tantalovec slavný, do Pisy
„se ubíral na ručích ořích – “

Aischylos.

Rozbil džbán.

Dionysos.

Hle, tu to máš, zas nám ten džbánek přivěsil;
1235 tož človíčku, na všechn způsob kup si ho;
vždyť krásný dostaneš a dobrý za obol.

Eyripides.

U Diva, ne, mám ještě dosti prologů.
„*Hle Oineys na úrodných nivách* – “

Aischylos.

Rozbil džbán.

Eyripides.

Nech přece celý verš mne dříve odříkat.
1240 „*Hle Oineys, na úrodných nivách bohatou*
„*žeň sebrav, oběť přinášel* – “

Aischylos.

A rozbil džbán.

Dionysos.

To mezi obětí? A kdo mu to zas vzal?

Eyripides.

Můj milý! nech ho; na to ať nám odpoví.
„*Zeys někdy, jak jde o tom pověst pravdivá* – “

Dionysos.

1245 Jsi ztracen, neb ti zase řekne: Rozbil džbán.
Vždyť džbánek tento na všechněch tvých prologách
ti vyrůstá jak ječné zrno na očích.
Než, u všech bohů! obrať se teď k písničkářům.

Eyripides.

I toť mu mohu dokázat, jak chatrným
1250 je pěsnotvorem, pořád totéž básnícím.

Chor.

Jaké věci se budou dít?
Já bych musel se rozmýšlet,
jaké chyby as vynajde
muži, jenž víc a krásnější
1255 chory složil než veškeři
básníci nynější.
Ano, musím se diviti,
co as pohaní tomu
bakchickému knížeti;
1260 strach mi o smělce toho.

Eyripides.

Ó písňě úžasné, to hned se ukáže,
neb všechny jeho písňě v jednu seberu.

Dionysos.

Já vezmu kaménky a budu počítat.

Eyripides. (s průvodem flétny).

Phthický Achille! Medle muže – vražednou uslyšev

1265 ha! ránu, proč nekvapíš na pomoc?

Herma velebíme co praotce my jezeřané.

Ha! ránu, proč nekvapíš na pomoc.

Dionysos.

Dvě rány jsi už dostal, Aischyle!

Eyripides.

1270 Poslyš slávo Achajských, mnohovládny Atreův syne!

Ha! ránu, proč nekvapíš na pomoc.

*

Dionysos.

To již je třetí rána, Aischyle!

Eyripides.

Svaté buď ticho! blízky jsou Melissy, dům nám otevrou Artemidin.

1275 Ha! ránu, proč nekvapíš na pomoc.

Moc mám hlásati věštby žehnané mužům těm na pouť.

Ha! ránu, proč nekvapíš na pomoc.

Dionysos.

Ó Divo králi! jaká zásoba to ran.

Já musím ihned do lázně se odebrat,

1280 neb ledviny mám ranami již oteklé.

Eyripides.

Ne hned, až druhou sazbu písni uslyšíš,

dle melodie na citeru složenou.

Dionysos.

Tož zkus to, jenom ránu k tomu nepřidej.

Eyripides.

Jakož Achajských

1285 dvoustrunní sílu, Hellady mládež

mrnkybrnkymrnkybrn

poslal co sfingu, pohrom to vládce psovskou,

mrnkybrnkymrnkybrn.

s oštěpem a mstivou pravíci peřenec bouřný,

1290 mrnkybrnkymrnkybrn

za kořist dada hltavým fenám oblakoplavným,

mrnkybrnkymrnkybrn

což vrhá se na Ajanta.

1295 Mrnkybrnkymrnkybrn.

Dionysos.

Což jest to mrnkybrn? Tož v Marathonu snad
Neb někde u vodařů jsi ty písňě nasbíral?

Aischyles.

Což jsem ty krásy opět s krásou nespojil,
Bych na tom samém luhu Musám posvátném

1300 své květy s Phrynicem se nezdál sbíratí?
Než tento snáší ze všech písni kurevských,
z popěvků Karských, z Meletových skolií,
z not ku pohřbu i tanci. To hned dokážu.
Dej někdo lyru sem! Však k čemu potřebí

1305 tu lyry; kde je ona, která na hrnek
zná tlouci? Sem pojď, Muso Eyripidova!
k jaké to sluší zpívat písňě takové.
(Vystoupí baba s hrncem.)

Dionysos.

I nehrála ta Musa někdy lesbicky?

Aischylos.

(s průvodem hrnce babina).

1310 Ledňáčkové, již u věkovitých
vln okeanu šveholíte,
zvlažující těla mokrou
křidel kapkou, rosou pokropeni;
a vy pavouci, již v koutku tichounce
vy vy vy vy vy vytahujete prsty
1315 předivo napnuté na stav,
vratidla zpěvného péči;
kdež flétnomil delfín, plesaje
kol lodě blankytoznaké,
věštby a dráhu zvěstoval;
1320 vínokvěté rozkoš révy,
strastiulevné hrozně kotouče,
oviň mne, ó dítě, náručí!
(K Dionysovi.)
Znamenáš ten rozměr?

Dionysos.

Ovšem.

Aischylos.

Znamenáš jej v skutku?

Dionysos.

Ovšem.

Dionysos.

Ovšem.

Aischylos (k Erypidovi).

- 1325 Ty, jenž věci také pášeš,
troufáš si mé písňě hanět,
ty, jenž dle dvanácti kousků
Kyreniných písňě pášeš?
Tož takové jsou písňě tvoje, ještě chci
1330 teď ukázat tvých monodií způsobu.
Ó ty černožraké noci
temno! jakou mně
strašlivou snu postavu
ze tmy posíláš?
Sluhu Aidova,
Duši bezduchou,
1335 syna noci černavé,
tváří hrozných, strašivých,
černo – rubáše – rouchého,
ukrutnou vraždu, vraždu ve zraku,
ohromné spáry na rukou?
Než ó služky, svíce mi rozžete,
Ve vědrách rosu mi z řeky přineste, ohřejte vodu,
1340 abych opláchla božský ten sen.
Hoj, božstvo tyorské!
toť ta zvěst! hoj čeládko!
viz tyto přízraky strašlivé:
kohouta mého ukradši
prchla Glyka.
Nymfy pahorkorodé,
1345 ó Káčo, chytni ji.
Já ubohá byla jsem právě
práce své pečliva,
nitě plné vřeten
rukou vr vr vr vr vrtíc
předla jsem přízi, abych
časně zrána na trh ji
1350 nesla a prodala.
Onť uletěl, do acthru přelehkým peruti machotem,
mně žal, ó mně žal zůstaviv;
slze, slze hořké z očí
1355 kanou mi, kanou mi ubohé!
Kreťané. ó dítko Idy,
chopte se luků a pomozte,
hýbejte údy, dům kolem otočte.
Také ty Diktyno panno,
Diano sličná,
1360 vezmi své psíčky a proslid' dům ze všech stran.

Ty dcero Diova zvedni přehbitou
rukou pochodeň dvouplamennou, Hekato! a posvěť mi
do domu Glykina,
bych krádež vyslídila.

Dionysos.

Již konec s písněmi!

Aischylos.

Mám toho sám již dost.
1365 A nyní toho tady k váze zavést chci,
ta sama naši poesii rozsoudí,
a zkoušku učiní na tíži našich slov.

Dionysos.

Tož pojd'te sem, když musím učinit i to
a sýrařiti s básníků těch uměním.

Chor.

1370 Divné jsou ty chytré hlavy.
Zas tu jiná podívaná,
plná nesmyslů a novot;
kdož by vynašel to jiný?
Věru, kdyby mně to řekl
1375 jenom člověk ledabylý,
nevěřil bych, nýbrž myslil,
že si šašky tropí.

Dionysos.

Nuž postavte se oba k váze.

Aischylos a Eyrripides.

Tady jsme.

Dionysos.

A chopte se jí a své verše říkejte,
1380 a nespust'te se dřív až na vás zakukám.

Aischylos a Eyrripides.

Již držíme.

Dionysos.

Teď mluvte verše na váhu.

Eyrripides.

„Ó neměl Argin koráb nikdy prolítnout.“

Aischylos.

„Ó řeko Sperchejská, ty skotu pohove.“

Dionysos.

1385 Kuku. Tož spust' te se. O mnohem hlouběji
se tento svázil.

Eyripides.

Což je toho příčinou?

Dionysos.

Že řeku k tomu přiložil a vlnařsky
svá slova vodou jako vlnu navlažil,
ty ale slovo letavé jsi přiložil.

Eyripides.

Ať říká jiný verš a zas se postaví.

Dionysos.

1390 Chopte se opět.

Aischylos a Eyripides.

Již se stalo.

Dionysos.

Říkejte!

Eyripides.

„Krom slova nemá Peitho chrámu jiného.“

Aischylos.

„Smrt' z bohů jediná si darů nevšímá.“

Dionysos.

Ted' pust' te, pust' te! Zas verš jeho vážil víc,
neb položil tam smrt, jež zlo jest nejtěžší.

Eyripides.

1395 Já Peitho, slovo nejkrásněji řečené.

Dionysos.

Jeť Peitho lehké zboží bez vší rozvahy;
než jinou věc si hledej těžce závažnou,
jež táhne, cosi velkého a mocného.

Eyripides.

Kde ale mám věc takovou, kde?

Aischylos.

Když jsi je vypěstil, služ jeho způsobům.

Dionysos.

I pomoz Pán Bůh, těžko tu být rozsudím;
ten mluvil věhlasně a ten zas přejasně.
1435 Než pověz každý ještě jedno mínění,
o vlasti, což jí k spáse byste věděli.

Eyripides.

Bud' Kinesias křídlem Kleokritovi,
a vítr ponese je mořem širokým.

Dionysos.

Toť ovšem k smíchu, ale zdaž to smyslu má?

Eyripides.

1440 A válčit budou na moři a z karafín
lít ostrý ocet nepřátelům do očí.
(Dionysos nevrle se odvrací.)
Však něco vím a chci po povědít.

Dionysos.

Tož mluv.

Eyripides.

Když, co teď nevěrné, za věrné budem mít
a věrné za nevěrné;

Dionysos.

Jak? To nechápu.
1445 Mluv méně učene a více zřetelně.

Eyripides.

Když občanům, jimž víru nyní dáváme,
již věřit nebudem, a jimiž hrdáme,
brát budem k službám, toť nám může spásou být.
Neb když jsme s těmi nešťastni, tož můžeme,
1450 když budem jednat opáčně, být spaseni.

Dionysos.

I dobře, Palamede, hlavo přemoudrá!
Je tvůj to nález nebo Kephisophontův?

Eyripides.

Jen můj, však karafiny Kephisophontův.

Dionysos (k Aischylovi).

Co pravíš ty?

Aischylos.

Dřív pověz, mužů jakýchto

1455 užívá město; zdali výtečných?

Dionysos.

I toť;
ty nenávidí zle.

Aischylos.

Má radost z darebných?

Dionysos.

To nijak, ale užívá jich z nucení.

Aischylos.

Jak může město takové kdo zachránit,
když ani bunda ani plášť mu nesluší.

Dionysos.

1460 Tož pro Bůh! něco najdi, by zas vybredlo.

Aischylos.

Tam bych to řekl, zde však nechci nikterak.

Dionysos.

Ó ne tak, pošli dobrou radu nahoru.

Aischylos.

Když považovat budou zemi nepřátel
za vlastní svou a svou za zemi nepřátel,
1465 loď bohatství, za chudobu bohatství.

Dionysos.

Toť dobře, ale soudce sám vše spolíká.

Pluton (k Dionysovi).

Již tedy rozsudť.

Dionysos.

Toto jest váš rozsudek:
„*Já vezmu toho, koho duše miluje.*“

Eyripides (k Dionysovi).

Bud' bohů pamětliv, při nichž jsi přísahal,
1470 že mne si vezmeš; vyvol svoje přátele.

Dionysos.

„*Toť jazyk přísahal.*“ Já volím Aischyla.

Eyripides (k Dionysovi).

Co`s učinil, ó prahanebný člověče!

Dionysos.

Co? Aischylu jsme přiřknul vítězství. Proč ne?

Eyripides (Dionysovi).

Ten zločin spáchav můžeš na mne pohlednout?

Dionysos.

1475 *“Co zločin? když se obecnstvu nezdá tak?”*

Eyripides.

Ty hanebníku! Necháš mne tu mrtvého?

Dionysos.

Kdož ví, zdaž „živu býti není umřítí“,
A žití pití a ten spánek župánek?

Pluton.

Ted', Dionyse, pojd'te dovnitř.

Dionysos.

K čemu pak?

Pluton.

1480 Bych vás, než odplujete, pohostil.

Dionysos.

I toť
je dobře, Bůh ví, to se hněvat nebudu.
(Odejdu.)

Chor.

Kterak blažen je přece muž,
kterýž rozum si vybrousil;
toť lze poznati z mnohého.

1485 Tak muž tento, že projevil
věhlas, domů se vrací zas
svojím občanům k prospěchu,
svým též příbuzným k prospěchu,

1490 poněvadž jest rozumný.

Blaze tedy, nesesedět
se Sokratem při tlachu,
opovrhne musami

1495 a vši minouc velebnost
tragického umění.

Ale s vědou subtilnou,
s čiryčary hloupými
pilnou lenost provádět
sluší muži zbrklému.

Pluton.

- 1500 Nuže Aischyle, zdráv se ubírej
a buď prospěšnou radou ochrancem
městu našemu, ostře pokárej
všechny třeštěnce, jakých přemnoho.
(Dává mu provazy, dýky a jiné nástroje vražedlné.)
To tady přines Kleophontovi,
1505 a tady toto výběrčím,
Myrmékovi a Nikomachovi, -
to Archenomovi;
řekni jim, aby co nejrychlejší
ke mně sem přišli a nedleli,
1510 neboť jestliže rychle nepřijdou,
tož že je, známky jim vypáliv,
k sobě spoutané
s Leykolophovým Adeimantem
pod zem co nejrychlejší zprovodím.

Aischylos.

- 1515 Rád to učiním, ty však odevzdej
trůn můj Sophoklu k střežení, aby jej
pro mne zachoval, kdy bych jednou zas
přišel sem dolů, neb jsem usoudil,
že on druhý po mně věhlasem.
(Ukazuje na Eyrípida.)
1520 Avšak pomni, by člověk ten prohnáný,
tento šašek a taškář prolhaný
nikdy a nijak na tento trůn
ani donucen nesesl.

Pluton.

- Tož posvěťte svatými svícemi
1525 již tomuto muži a provod'te
ho vlastními jeho písněmi
a zpěvy s jásavou oslavou.

Chor.

- Nejprve šťastnou a blaženou cestu, podzemská božstva!
uělte básníku, anto se loučí, k světlu se bera,
1530 městu pak našemu k velkému blahu domysly blahé,
abychom svízělů velkých a žalných válečných srážek
jednou již zbaveni byli, pak může Kleophon neb kdo
toho je žádostiv válčiti na svém otcovském statku.

P o z n a m e n á n í .

Verš 14. O komickém básníkovi Lykiovi není mnoho známo; Phrynichos závodil s Aristphanem právě při provozování *Žab*; Ameipsias zvítězil (r.423 před Kr.) nad Aristophanovou komoedií: *Oblaky* kusem: *Konnos*.

V. 33. Atheňané dali otrokům, jižto v námořské bitvě u Arginus bojovali, svobodu.

V. 46. Dionysos představoval se s tělem zženštilým; sukně barvy šafranové náležela k nádhernému oděvu ženskému, kothurn byl stěvivc ženský a divadelní.

V. 48. Kleisthenes, bohatý vilník v Athénách; k loďstvu, jež u Arginus bojovalo, vypravil loď na svůj náklad.

V. 53. Andromeda, ztracená tragoedie Eyripidova, ježto se byla v Athénách před šesti lety provozovala (r. 411).

V. 55. Molon musel býti nějaký v Athénách vůbec známý hranatý a velikánský chlap.

V. 63. Herakles líčil se co náramný žrout.

V. 72. Ležatým písmem tištěná místa jsou citaty z tragoedií Eyripidových; toto jest z *Oinea*.

V. 73. Jophon, syn Sophokeův, jenž prý otce svého před soud pohnal, že pro stáří zdětiněl a jmění své již zpravovati nemůže; byl také tragickým básníkem a několikrátě zvítězil, jak se mysliło, pomocí otcovou.

V. 83. Agathon, velice vzdělaný a v řečnických a filosofických umělostech vycvičený básník tragický, jenž ovšem tenkrátě ještě nebyl umřel, nýbrž byl jen z Athen odešel ke dvoru umění milovného krále Makedonského Archelaa, kdež se hodovalo, neboť i známé Platonovo Symposion u něho se odbývalo.

V. 86 a 87. Xenokles, syn Krakinův; Aristophanes si ho dobírá i v jiných komoediích (Vosy r. 1501, Thesmoph. v. 169). Pythangelos, básník jinak neznámý, ale takový, že Dionysos na tu otázku neodpovídá.

V. 93. V tragoedii *Alkmene* praví Eyripides asi takto: „Hojně břečťanu se plazí tu, vlašťovek to sídlo musické.“ Vlašťovčin způsob zpěvu se u Řeků považoval za barbarský.

V. 100. Citat o noze času je ze ztracené tragoedie *Alexandros*, o aethru z *Melanippy*; slova o přísaze z *Hippolyta*.

V. 107. V hodování je Herakles mistr, ale umění dramatickému to zase rozumí Dionysos, a to již oficiálně, neboť je jeho bohem.

V. 125. Semeno rozpuku roztlouklo se ve hmoždíři a jedovatá šťáva z něho vymačkala. Dle Platonova Phaidona (65.) začaly rozpukem otrávenému nejdříve nohy tuhnout a stydnouti. Otrávení rozpukem byl v Athenách obyčejný způsob popravu.

V. 129. Třikrátě do roka odbývaly se v Athenách dostihy s pochodněmi: ke cti Atheně, Hephaistovi a Prometheovi. Od gymnasia, dle starého heroa Akadema nazvaného, běželi závodníci přes náměstí hrnčířské (kerameikos) k městu; každý nesl hořící pochodeň, kteráž mu mezi během shasnouti nesměla.

V. 140. Charonovi se platilo vlastně za převezení přes řeku podsvětskou jen po obolu; že tady dva oboly se žádají, má tuším dvojí příčinu: za jedno, aby se ukázalo, že bůh Dionysos takový hlupák je a ošiditi se dá při věci, kterouž každý zná; pak aby byla narážka na ony dva oboly, jež občan Ahtenský co vstupné do divadla a co diety při zasedání při soudu dostával. Pro tyto oboly sedávali Atheňané velmi rádi při soudu, což Aristophanes v komoedii *Vosy* ostře vyličuje. Že Herakles praví, že Theseys tyto dva oboly uvedl, má příčinu v tom, že v Athenách rádi rozličné řády demokratické od Thesea odvozovali; ony dva oboly Athenské zavedl Perikles.

V. 151. Morsimos, tragický básník, syn Philokleův, zvítězil jednou nad Sophokleem. Aristophanes si ho častěji dobírá, v Rytířích **v.400**, v Míru **v.775**, v Ptáčích **v.281, 1295**.

V. 153. Kinesias, švihák a skladatel modních dithyrambů; v *Ptáčích* Aristophanových vystupuje co jednající osoba, podobně ve ztracené komoedii Gerytades. Jako v *Žabách* Dionysos, odebírají se v Gerytadu z rozkazu svých občanů básníci Sannyrion, Meletos a Kinesias co zástupcové komoedie, tragoedie a lyriky do Hadu, aby vyhladovělou poesii frasemi zemřelých básníků nakrmili. Charon měl velkou obtíž lehké toto zboží bez přítěže přeplaviti a vyhladovělí básníci snědli po cestě své listy úvěrné.

Pyrrhiche byla píseň, kteráž se při průvodu flétny zpívala a při čemž pěvci rozličné pohyby jako zápasníci a bojovníci provozovali.

V. 158. Platon praví ve Phaidonu, že zakladatelé mysterií důležité učení stanovili, že kdož nezasvěcení a nedokonalí do Hadu přijdou, v bahně se válejí budou, kdož ale do mysterií zasvěceni byli, že s bohem obcovati budou.

V. 159. Rozličné náčiní a potřeby, jichž poutníci při slavení mysterií v Eleysině potřebovali, naložily se na osly, kteříž ovšem také v průvodu šli, ale blaha mysterií účastni nebyli, jako tady Xanthias

*

V. 173. Dvě drachmy, asi 66 kr. r. m. Drachma platila šest obolů. Dionysos a umrlý rozešli se tudíž pro čtvrtinu požadavku.

V. 186. V zemi vajec kočičích, v originalu: v zemi stříže oslí. Cerberané, vymyšlený národ, podle psa podsvětského cerbera nazvaný. Tainaros, mys v Lakonice, kdež také vchod do podsvětí byl.

V. 191. Jen otroka že by vezl, jenž v námořní bitvě u Arginus statečně bojoval.

V. 192. Jak se zdá, bývaly bolavé oči výmluvou, když se do boje nechtělo. Srovnej případ podobný v Perských válkách u Thermopyl a jiné takové narážky u Aristophana.

V. 204. Obyvatelé ostrova Salamis byli výteční námořníci; zde také svedena byla ve válkách Perských slavná bitva na moři, tak rozhodná pro vítězství Řeků, jako Marathonská na zemi. Vytylý patron vína není ovšem přítelem vody ani bitvy.

V. 215. Dionysos měl také příjmí Nysejský, snad od města Nysy v Boitii neb od hory Mysy, jichž několik toho jména bylo.

V. 218. Chytry, t. j. svátek konví neb vlastně hrnců, byl poslední den Vakchových svátků antheistií, ježto připadly v měsíci Únoru.

V. 583. Empusa ženské strašidlo, jež lidi sežíralo.

V. 303. Herec Hegelochos vyslovil v Eyripidově tragoedii Orestes chybně γαλήν (kolčavka) místo γαλήνᾶ (tichá hladina mořská). V překladu to vyznačeno podřeknutím se: *zas místo čas*.

V. 320. Diagoras, pověstný atheista, z Athen r. 415 před Kr. vypovězený. Složil také některé básně, mezi nimiž snad také dithyramby byly. Když tedy zasvěcenci Dionysovi prozpěvují jak Diagoras, tož v něho tak málo věří, jako on.

V. 338. Při těchto mysteriích se obětovalo selátko.

V. 357. Kratinos, slavný básník komický z doby Periklovy, jehož Aristophanes v mládí často ve svých komoediích byl nabíral, nyní však ho velebí co heron komoedie ze slavné staré doby. *Býkožravý* znamená buď Kratinovu ráznost a kolosálnost neb vztahuje se k mystickým omophagiím (jedění syrového masa) v kultu Bakchově.

V. 363. Aigina, ostrov tenkrát Atheňanům poddaný a pro jejich obchod velmi důležitý.

V. 364. Epidaurós, město v Peloponnesu, tudíž v zemi nepřátelské.

V. 365. Tot' byl Alkibiades učinil, jenž Peršany pohnul, aby Spartanům subsidie platili. Nyní byl zase z Athen vyhnán a mohlo se domnívati, že opět Peršany podobně

podněcovati bude.

V. 366. To prý učinil uvedený již elegantní básník Kinesias.

V. 367. Dle textu vlastně: „Nasnídali jste se náležitě.“ Ačkoliv již scholiasta tomuto čtení nasvědčuje, nezdá se přece vhodné.

V. 380. Soteira, vlastně spasitelka, příjmení rozličných bohyň, Demetry, Persephony, Pallady, kterážto poslední se snad na tomto místě míní.

V. 400. Dionysos byl bůh dramatického umění a je tudíž také jeho původem a ochrancem. Narážka na roztrhaný šat vztahuje se snad ke skouposti choregů, bohatých občanů, jižto svým nákladem chor v tragoediích a komoediích řeckých potřebný postaviti, ošatit a vůbec zaplatit museli.

V. 410. Dívčina s roztrženým živůtkem přivedla učené pány do rozpaků. V průvodu Eleysinském chodívala prý také nevěstka, představující služku Demetřinu, Jambu, kteráž svou velitelku po Persephoně truchlící žerty obveselovala. Tato nevěstka škádlila účastníky průvodu. Poněvadž chor v naší komoedii sbor zasvěcenců představuje, má prý dívka s prasklým živůtkem úkol nevěstky v onom opravovdém průvodu Eleysinském. Jiní však věc jinak vykládají.

V. 416. Archedemos, mocný toho času demokrat, pohnal Erasinida, vůdce v bitvě Arginuské, před soud pro špatnou správu důchodů. Již Eypolis si ho dobírá co cizozemce, nenáležel tudíž do žádné phratie (spolek rodový). Na to naráží také Aristophanes hrou ve slovích; volil totiž pro zuby slovo, kteréž skoro jako phrator zní. V překladu vtíp tento není naznačen.

V. 425. Kleisthenes, již jednou jmenovaný vilník. Sebinos, jmeno k významu oplzlému přetvořené; podobně má Anaphystos oplzlý vztah.

V. 428. Kallias, prostopášný Atheňan, jenž své peníze s nevěstkami a sophisty promrhal, šel prý do boje na moři oděn do lví kůže. Toho času, když se „Žáby“ provozovaly, byl právě archontem. Hippobinos, též k významu oplzlému přetvořeno, místo Hipponikos. Celý tento odstavec jest vůbec nad míru oplzlý, tak že jsme leccos zmírnili a leccos nenaznačili.

V. 464. Aikos, později jeden ze tří soudců podsvětských a klíčník Plutonův, tady sprostý vrátňý.

V. 470. Parodie na hrozný bombast tragický.

V. 501. V Attickém místě Melitě byl slavný chrám Heraklův; odtud ale také eoen Kallias se lví kůží pocházel, že tudíž snad vtíp tento i na něho padá.

V. 515. Herakles byl také vynikající milovník krásné pleti a učinil se za jednu noc padesátkrát otcem.

V. 541. Theramenes, velice vzdělaná a duchaplný člověk, ale při tom nespolehlivý a mistr v pletichách. Byl zpočátku při straně oligarchické, ale když se jí začalo zle vésti, přidal se k lidu; v ohávaném soudu proti vůdcům v bitvě Arginuské měl též podílu; později začal zrádné pikle se Spartou a po podrobení Athen byl jedním z pověstných 30 tyranů; že však i tu jaksi obojetně si počínal, stal se podezřelým u svých rozhodných kolegů, byl považován za zrádce a k smrti odsouzen. Cicero o něm výmluvně deklamuje. Tusc. I.

V. 569. Kleon, slavný demokrat a demagog Athenský, proti němuž Aristophanes v mladých letech nad míru vášnivou a ostrou komoedií (*Rytíře*) byl sepsal. Nyní ovšem již byl nebožtíkem, ale ještě v podsvětí veliký rabulista, jako demagogický křikloun Hyperbolos.

V. 616. Občan Athenský nesměl býti mučen, ovšem ale otrok jeho, když se jednalo o při hrdelní. Domnívali se totiž, že otrok rád proti svému pánu svědčit bude, a kdyby i mučen toho neučinil, že proti němu zajisté nic neví. Žalobník musel však jistou část peněz složit co náhradu pánovi za otroka, kdyby tímto mučením mrzákem se stal.

V. 622. Scholiasta praví, že prý děti občanské cibulí a pažitkou trestány byly, což ovšem málo se podobá; možná spíše, že místo toto má nějaký oplzlý vztah; snad znamenají cibule a česnek nějaké aphrodisiacum.

V. 651. V Diomeie, demu Attickém, byl vyhlášený chrám Heraklův, kdež se veselé svátky odbývaly.

V. 662. Dle scholiasty je prý ale verš tento Ananiův.

V. 665. Verše tyto jsou z tragoedie Sophokleovy Laokoon. Dionysos si je zpívá, jako by se nic nebylo stalo.

V. 680. Kleophon, demokrat tenkrát nejvíce vynikající, byl odpůrcem všelikého smíření se Spartou a všech přívrženců strany oligarchické, také horlivě působil k sesazení Alkibiadovu r. 407. V soudu hanebném proti vůdcům v bitvě Arginusské neměl bezpochyby účastenství, ano zdá se že byl odpůrcem a stihatelem žalobníků a že právě od jejich strany ve spojení s oligarchy zavražděn byl. Kleophonta nazývali Thrákem aneb synem Thrákyně a měl skutečně soud v příčině svého občanství, jež však vyhrál. Jaký soud mu právě při provozování *Žab* hrozil, není známo, snad pro zpronevření veřejných peněz, což se domnívati můžeme ze slov Lysiových: „Kleophon měl, jak všichni víte, po mnohá léta celý stát v rukou, a myslilo se, že si ve svém úřadě mnoho peněz nadělal, avšak při jeho smrti nenašlo se ničeho.“ Z toho také vychází, že byl Kleophon poctivý muž. Že Aristophanes si ho dobírá, toť ovšem proti němu nesvědčí, neboť náš básník je sice genialní člověk, ale přitom stranník povedený. Zároveň se *Žabami* provozoval Platon komoedii, ježto *Kleophon* se nazývala a demokrata našeho za předmět měla.

V. 685. Při rovných hlasech byl dle řádu Athenského pohaný propuštěn, avšak Kleophontovi by prý ani to nepomohlo; proč, to se ovšem neví.

V. 688. Právě, když se *Žáby* provozovaly, panovalo v Athenách jitření a zuření stran proti sobě. Vláda oligarchická čtyř set byla svržena a proti nim a jejich přívržencům nastalo pak kruté pronásledování, jmenovitě byl velký počet občanů cti a práv politických zbaven (atimie). Aristophanes napomíná Atheňany, aby sváry tyto vyrovnali. Phrynichos byl právě jeden z hlavních osnovatelů oligarchické vlády čtyř set.

V. 694. Otroci, kteříž v námořské bitvě Arginusské bojovali, byli na svobodu propuštěni a dosáhli práv občanských, jichž Plataiané, věrní spojenci Athenských, také hned z prvních let války Peloponneské požívali.

V. 706. Verš tento jest ze ztracené tragoedie Jonovy Oineys.

V. 710. Kleigenes, člověk jinak neznámý, byl prý také činný při svržení Alkibiadově s velitelství a jeho vyobcování. Ostrov Kimolos náleží mezi kyklady a vyvážela se z něho dobrá křída.

V. 419. *Šlechtní a počestní* (*χαλοχάραθοί*) nazývali se přívrženci strany aristokratické, jaksi Ahtenští *gentlemanové*.

V. 420. R.407 začali Atheňané ze zlatých sošek Viktorie zlaté peníze raziti, k nimž však velmi mnoho mědě přimícháno bylo; dříve měli jen stříbrné.

V. 730. Pyrrhias a Xanthias obyčejná jména otroků; oboje znamená: Zrzoun, Ryšavý.

V. 733. Lidské oběti byly pořáde ještě v Athenách v obyčeji; zvláště při velkých pohromách, moru, hladu se přinášely, ku kterémuž konci se lidé v zajetí chovalia krmili. Také v Římě se lidské oběti přinášely, na příkl. než Julius Caesar do Gallie šel, obětovali se lidé na poli Marsově.

V. 764. V Athenách dostávali zvláště zasloužilímužové v domě státním (prytaneion) byt a stravu na veřejné útraty; v podsvětí je ovšem také všecko zřízeno po Athensku.

V. 791. Kleidemides, osoba jinak neznámá; jak se někteří domnívají, herec Sophokleův. Skromný ten dobráček Sophokles ani veřejně to neřekl, že míní s Eyrupidem zápas o přednost v umění podstoupiti, kdyžby Aischylos neztvítězil, nýbrž sdělil to jen svému

důvěrníkovi, kterýž to ovšem dále pověděl.

V. 798. Když dával otec o svátcích apaturiích svého chlapce do sepisu rodového (phratrie) zapisovat, musel zvíře, obyčejně beránka, jisté váhy obětovati. Při vážení tomto pokřikovalo se škádlivě, že oběť je příliš lehká (*μείον*).

V. 807. Atheňané byli přece, jak to sami dobře věděli, nejvzdělanější částí národa na světě nejvzdělanějšího, a nebyli Aischylovi přece vhod. Vždyť je zná; nejslavnější jeho trilogii Oresteii nedali cenu. Váženému obecnstvu mnoho se ovšem nelichotí; největší jeho část jsou prý taškáři, a co zbývá, toť ještě horší.

V. 811. Dionysos musí dramatickému umění již z úřadu svého rozumět, neboť jest jeho patron a bůh; avšak fakticky je krom svého božství náramný hlupák, což mu také obě strany bez obalu povídají, a mluví a soudí o tragickém umění, jako za našich časů nejpitomnější abonent.

V. 840. Parodie verše z Eyripidovi tragoedie Telephos, v níž však postaveno *zelenářské místo mořské*. Aristophanes a komikové škádlili Eyripida tím, že je syn zelenářky.

V. 842. Eyripides je mezi klassiky jaksi básník sentimentální, líčí rád strasti a bídu lidskou, mívá často ve svých tragoediích choré, chromé, utrápené hrdiny s toaletou žebráckou, což gigantovi Aischylovi nanejvýš je protivné. Ostatně nabíral Aristophanes Eyripida již dvacet let před tím pro tytéž věci ve své komoedii: *Acharnští*.

V. 847. Černý beránek se obětoval ke smíření vzteklé vichřice (Typhona).

V. 849. Což *kretské tyto písně* znamenají, všelijak se vykládá. V tragoedii: *Kretští* mluví Eyripides o lásce Pasiphaině, kteráž pak z býka Minotaura porodila.

V. 850. Sňatky neřestné má Eyripides v Aiolu, kdež Makareys svou sestru Kanaku za manželku pojímá.

V. 855. Telephos, hrdina Eyripidův, nad jiné zbídnělý a otrhaný, tedy po Eyripidovsku povedený, pro nějž mnoho od Aristophana zkoušet musí.

V. 863. Jména ztracených tragoedií Eyripidových.

V. 868. Usnešením lidu provozovaly se tragoedie Aischylovy ještě po jeho smrti, což se jnak tenkrát v Athenách nestávalo, ano každý kus se hrál jen jednou, leda že by jej básník byl znovu zpracoval a takto podruhé na jeviště přivedl.

V. 886. Aischylos byl prý zasvěcen do mysterií Eleysinských, avšak i bez toho byl nadchnut hlubokou zbožností.

V. 910. Phrynichos, žák Thespida, původce tragického umění, uváděl na jevišti historické události, jako dobytí Miletu, zač pokutován byl.

V. 912. Aischylos básnil tragoedie o Achilleovi, o Niobě, aniž do roucha smutečního zahalení v němém žalu on u mrtvoly svého přítele Patrokla, ona u hrobu svých dětí sedí.

V. 913. Přístavky, v originálu *ποόσημα*, což všelijak se překládá; my ve smyslu tom, že tyto postavy jsou jen jako věci, ježto na divadlo se staví (něm. *Versetzstücke*), jako strom, loubí atd.

V. 934. Philoxenos, žák Anaxagorův, připomíná se u Aristophana několikrát; syn jeho Eryxis jest jinak úplně neznám; scholiasta praví, že si ho básník dobírá co člověka ošklivého a protivného.

V. 944. Kephisophon, sluha Eyripidův, jenž mu prý ale také nejen při skládání tragoedií pomáhal, nýbrž i při manželství, což když se proneslo, rozmrzel se básník tak, že Atheny opustil. Aristophanes na tento skandál také v *Žabách* naráží (v. 1046 – 1048).

V. 946. Eyripides obyčejně v prologu zcela sprostě vykládá, což by jiný básník v umělé exposici vylíčil.

V. 947. Poněvadž Eyripides byl syn zelenářky.

V. 963. Kyknos, obrovský syn boha Poseidona bojoval v jedné tragoedii Aischylově s Achillem a shodiv brnění se sebe zápasil s ním. Memmon, syn Eoy (Aurory) přijel v trilogii

Aischylově: *Aithiopsis*, na koni na jeviště, aby s Achillem bojoval.

V. 965. Phormisios, bramarbas s dlouhými vlasy a velikánskými vousy. Megainetes byl prý cizozemec a ucházel se o vůdcovství; bezpochyby také nějaký divoký a hrdomluvný bramarbas. Ostatně je čtení na tom místě pochybné. Jedno čtení staví k Megainetovi slovo *Μάυης*, což jest sprosté slovo otrocké, tedy u nás asi: Ten Honza Megainetes. Náš překlad je dle tohoto čtení, jen že postaveno: Sprosták.

V. 966. Sinnis, pověstný onen loupežník, ohýbal prý dva smrky k sobě a přivazoval k nim pocestné, pak je pustil, že pocestní roztrženi byli.

V. 967. Kleitophon, syn Aristofanův, byl žák sofisty Thrasymacha; bezpochyby jako Theramenes obojetný člověk. Jedna rozmluva Platonova je podle Kleitophona nazvána.

V. 970. V originalu: οὐ χεῖρος, ἀλλὰ κεῖος. Dle scholiasty nezýval se prý nejlepší hod při kostkách κεῖος, nejšpatnější χεῖος. Ostatně se také Theramenovi vytýkalo, že není pravý Atheňan, tedy snad z ostrova Chios, tedy Chiák.

V. 992. Verš z tragoedie Aischylovy Myrmidonové.

V. 1028. Dva tyto verše všelijak se překládají a vykládají. První také: „Když se úmrtí Dariovo zvěstovalo.“ Tot' však se neděje v tragoedii Aischylově až posud zachované: *Peršané*. V ní volá chor Daria z hrobu, a on se skutečně zjeví, avšak chor netleská a nevolá *Jauoi*, nýbrž chvěje se a netrofá si naň pohlédnout. Někteří se domnívají, že scena tato se nacházela v první ztracené tragoedii trilogie o Peršanech, avšak možná též, že velký znalec Dionysos věc spletl a před obecnstvem si škodil, jako vůbec všude jen hlouposti mluví.

V. 1036. Také komik Eypolis nazývá Pantakla nemotorou.

V. 1039. Lamachos, vůdce Athenský, a muž hrdinný, jenž v výpravě Sicilské v boji padl. Aristophanes si ho, pokud živ byl, často velmi ostře dobral, na příkl. v *Acharnských*, v *Míru*.

V. 1043. Stenoboia zahořela láskou k Bellerophontovi, Phaidra k Hippolytovi, když pak od milenců oslyšány byly, žalovaly jako žena Putifarova u svých manželů na tyto jinochy, že neřestnou láskou na ně dotírali.

V. 1051. Bezpochyby narážka na událost nějakou, v Athenách tenkrátě vůbec známou.

V. 1065. Bohatí měšťané měli čestnou povinnost svým nákladem na příkl. zříditi chor k dramatickému představení, vypravit koráb do boje a t. d., čemuž se nyní vyhýbají.

V. 1079. V Hippolytu svádí kojna, v Aiolu pojímá Kanake svého bratra, Auge porodila v chrámě, v tragoedii: Polyidos praví Eyripides: „Kdož ví, zdali žítí není mřítí, a smrt život“, kterouž myšlénku častěji opakoval.

V. 1090. Panathenaie, velká slavnost v Athenách na památku jednoty všech kmenů hellenských; odbyvala se v červenci průvodem na Vyšehrad Ahtenský, zápasy, oběťmi, přestihy a t. d.

V. 1124. Oresteia, trilogie Aischylova až posud zachovaná, obsahuje tragoedie: 1) *Agamemnona*, 2) *Tryznu přinášející* a 3) *Eymenidy*.

V. 1126. Verše tyto jsou z druhé tragoedie této trilogie. V překladu je takřka nemožno v těchto verších naznačiti nejistotu smyslu, kterouž Eyripides v nich nachází.

V. 1182. Verš z *Antigony Eyripidovy*.

V. 1196. Erasinides, jeden z vůdců ve vítězné bitvě Arginusské, kteří před soud pohnáni byli, že prý mrtvolý zabíjených v této bitvě Hellenů z moře nevytáhli, aby je čestně pochovali, což pro nastalou bouřku učinit nemohli. Kdož z těchto vůdců neuprchl, byl smrtí trestán, mezi nimiž Erasinides. Atheňané pykali brzo hanebnou tuto vraždu soudní.

V. 1206. Začátek z *Eyripidovy tragoedie: Archelaos*.

V. 1211. Začátek z *Hypsipyly*.

V. 1217. Začátek ze *Stenoboie*.

V. 1225. Tak začíná *Phryxos*.

- V. 1232.** Tak začíná Iphygenia v Tauridě.
- V. 1238.** Z tragoedie: Oineys.
- V. 1244.** Začátek Melanippy.
- V. 1259.** Aischylos se tak nazývá, poněvadž Bakchos (Dionysos) jest bohem dramatického umění.
- V. 1264.** Směsice z veršů z rozličných tragoedií Aischylových, zejména z Myrmidonů, z Iphigenie, z Agamemnona.
- V. 1274.** Melissy, kněžky Artemidy.
- V. 1285.** Parodie překrásného choru z Agamemnona (v. 108).
- V. 1296.** Aischylos bojoval hrdinsky u Marathonu a u Salaminy.
- V. 1299.** Phrynichovy tragoedie vynikaly krásou chorů.
- V. 1302.** Meletos, chatrný básník, několik let po provozování *Žab* byl mezi těmi, kteříž Sokrata žalovali. Karské popěvky značí písničky barbarské.
- V. 1308.** Lesbický, necudná narážka na ta zvanou Lesbickou lásku.
- V. 1309.** Parodická směs z tragoedií Eyripidových.
- V. 1328.** Kyrene, pověstná nevěstka, znala mnohé variace ve svém umění; Aristphanes se jí dotýká také v jiných komoediích: Thesmophor. 98., Lysistr. 231.
- V. 1330.** Podobně parodie zpěvných samomluv Eyripidových. Dobře se tu líčí, jak zcela sprostou věc Eyripides frasovitě vyšperkuje.
- V. 1345.** Káčo, v originalu je též sprosté jméno děvečky.
- V. 1382.** První verš z Eyripidovy tragoedie Medea.
- V. 1383.** Z Philokteta Aischylova.
- V. 1391.** Z Antigony Eyripidovy. Peitho, bohyně výmluvnosti.
- V. 1392.** Verš z Aischylovy Nioby.
- V. 1400.** Hod takový byl prý velmi dobrý. Ostatně se neví, jaká v tom narážka; snad ta, že u Eyripida hrdinové někdy v kostky hrají, což Aischylovi ovšem velkou profanací tragoedie jest.
- V. 1402.** Verš z Meleagra Eyripidova.
- V. 1403.** Z Aischylova Glauka.
- V. 1413.** Tak bezpochyby se mluvilo i v Athenách; Aischylos jim byl slavným mistrem, ale Eyripides přece jen miláčkem a rozkoší.
- V. 1423.** Alkibiades po slavných vítězstvích vrátil se do vlasti, od svých občanů nadšeně uvítán, a odebral se brzo zase co velitel loďstva do boje. Když právě se byl na čas od něho vzdálil, podnikl jeho náměstek proti rozkazu bitvu a byl poražen, což nepřítelům Alkibiadovým vítanou příležitost poskytlo, jej velitelství zbaviti a před soud pohnati. Alkibiades odebral se do svého hradu na Hellespontu, kdež co kníže žil. Jak se zdá, jednalo se zase v Athenách toho času velmi živě o to, zdali by se nemělo užiti toho vůdce genialního, neboť nastávaly zase povážlivé doby.
- V. 1425.** To praví u básníka Jona spanilá Helena.
- V. 1431.** Bezpochyby verš z Aischylovy tragoedie: Zboření Iliu.
- V. 1437.** Kinesias, uvedený již básník, byl velmi hubený a Kleokritos bezpochyby nějaký hodně tlustý labužník a prostopášník (Ptáci, 876). Ostatně považovali kritikové Alexandriští verše 1437 – 41 za podvržené. Konečně mohl ale Aristophanes bizarním tímto kouskem se také vysmívati Eyripidově oblíbě v užívání mašin co tragických činitelů (Deus ex machina) a naznačiti, že to právě tak nesmyslné a nezapné jest, jako tento letavý párek.
- V. 1451.** Palamedes, jenž chytrého Odyssea přelstil, platil za velemoudrou hlavu. Eyripides složil o něm tragoedii.

V. 1463. Smysl jest ten: že mají Atheny podniknouti válku do země nepřátel a přede vším své loďstvo zvelebit a rozmnožit, ať třeba nepřátelé do jejich země vniknou a ji zpuštějí, tím že Atheňané méně škody utrpí než Spartanové. Tot' byl již náhled Periklův.

V. 1466. Athenští občané zasedali při soudech a brali za to diety a sice za den po dvou obolech (asi 11 kr. r. m.), z čehož rodina tenkrát skoro živa býti mohla. Tyto diety a jiné davky občanům pohlcovaly ve velké míře příjmy státní, a byly obci velice na újmu, že se k potřebným věcem, jako ke zřízení loďstva a t.d., peněz nedostávalo.

V. 1471. Dionysos persifluje Eyripida vlastními jeho slovy, jimž ovšem sám dříve velice se obdivoval. Srov. verš **103**.

V. 1472. Eyripides ve svém hněvu zapomíná, že Dionysos je bůh, aneb ho snad degraduje s boha na člověka, jako se člověk při nadávce k hovadu snižuje.

V. 1475. Zase Eyripida vlastními jeho slovy persifluje; v Aiolu praví totiž: „Co zločin, když se toho potřebnému nezdá.“

V. 1477. Verše Eyripidovy, ježto se tu parodují, jsou následující:

A kdož pak ví, zdaž žítí není umřítí
a umřítí snad žítí a smrt spánek jen.

V. 1490. Sokratovo působení považoval Aristophanes podobně za záhubné, jako Eyripidovo; před 18 lety nad míru ostrou komoedií (*Oblaky*) a učinil básník náš smělý útok na slavného filosofa a již tenkrát spojil jej s Eyripidem. Šest let po provozování *Žab* vypil Sokrates číši smrtelnou.

V. 1505. Nikomachos měl po zrušení vlády čtyř set zákony Solonovy opravit, což ale již do šestého roku protahoval, ač mu lhůta do čtyř měsíců dána byla.

V. 1513. Adeimantos, tenkrát vůdce v loďstvu Athenském, stal se několik měsíců později skutečně zrádcem vlasti; Aristophanes jej tudíž dobře znal.

=====

P ř i p o m e n u t í.

Žáby provozovány byly poprvé v Athenách roku **405** před Kr. o svátcích Bakchových *lenaiach* (v Lednu). Dostaly první cenu, druhou obdržely *Musy* Phrynichovy, třetí *Kleophon* Platonův. Aristophanes neprovozoval jich svým jménem, nýbrž jmenem herce a básníka Philonida. Provozovaly se tudíž již ku konci války Peloponnesské; jen osm měsíců na to následoval úplný politický úpadek Athen, smutné jejich pokoření zbraní Lacedaemonskou; provozovaly se jen několik neděl po smrti Sophokleově, jenž co devadesátiletý stařec na podzim r. 406 před Kr. byl zemřel, přečkav svého o patnácte let mladšího soupeře Eyripida o několik měsíců; --- a nejen poměry politické ale i umění dramatické bylo tudíž po smrti nejvýtečnějších jeho pěstitelů ve smutném stavu, a proto také nezvány byly *Žáby* pohřební slavností tragoedie řecké.

=====

